

Пад ветразем раяля

Надзея БУНЦЭВІЧ

Адкрыты канцэртны раяль падобны да абрысаў карабля пад ветразем. Яго чорна-белай выяве, што нагадвае тэатр ценяў, так і хочацца надаць розныя колеры. Менавіта гэта цягам дзесяці дзён, падзеленых на тры туры спаборніцтва, рабілі ўдзельнікі Міжнароднага конкурсу піяністаў “Мінск-2021”, афарбоўваючы фартэп’яныя гукі вясёлкай. Да фіналу дайшлі шасцёра музыкантаў з 35-ці. 10 снежня пераможцы атрымалі ўзнагароды. Першай прэміяй журы адзначыла Арсенія Мярзлова з Екацерынбурга (Расія). Другое месца заняў Нікіта Сцяцэнка з Ташкента (Узбекістан). Трэцюю прэмію падзялілі два курснікі Маскоўскай кансерваторыі: Валянцін Малінін з Ніжняга Ноўгарада і выхаванец беларускай фартэп’янай школы, Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры БДАМ Уладзіслаў Хандогій. Дыпламы атрымалі Зарына Акаева (Казахстан) і Алена Навуменка (Беларусь).

К

130 гадоў
з дня нараджэння
класіка беларускай
літаратуры Максіма
Багдановіча святкуе
Беларусь

ст. 2, 15

18 снежня 2021 года міністр культуры Рэспублікі Беларусь Анатолій Мечыслававіч Маркевіч правядзе “прамую тэлефонную лінію”. Пытанні можна задаць па нумары тэлефона
+375 17 203 75 74
з 09.00 да 12.00.

Соцыум

**ПАРТАЛ
У “...КВАРТАЛ”**

17 снежня Нацыянальны мастацкі музей Беларусі гасцінна адкрые дзверы новага выставачнага корпуса. З гэтай нагоды мы вырашылі пабываць у музеі напярэдадні важнай не толькі для яго, але і для ўсёй краіны падзеі і ўбачыць на ўласныя вочы апошнія штрыхі падрыхтоўкі да ўрачыстага адкрыцця.

ст. 5

Фота Сяргея ШЕПЕТА, БЕЛТА

Разам з прадстаўнікамі музычнай грамадскасці Беларусі ўдзельнікі і члены журы Міжнароднага конкурсу піяністаў “Мінск-2021” наведалі Палац Незалежнасці.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА” ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце “Белпошты” (пункт “Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі”).

9 771994 478007 21050

Падрыхтоўка да свят

7 снежня ў Міністэрстве культуры адбылася чарговая апаратная нарада з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў. Дзякуючы сродкам відэасувязі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Старшыня Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму Таццяна Філімонава звярнула

ўвагу на патрэбу актывізаваць захады па вакцынацыі супрацоўнікаў галіны, у тым ліку праз стымуляванне іх фінансавымі выплатамі альбо прадастаўленнем аплачванага адпачынку. Таксама была звернута ўвага на неабходнасць павялічыць ахоп супрацоўнікаў устаноў культуры членствам у прафсаюзных арганізацыях.

K

Газета –
рэгіёны –
чытач

■ — *Напрыканцы года рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" падводзіць вынікі сваёй працы за гэты перыяд. Мы ўдзячныя нашым пастаянным падпісчыкам і дзякуем усім, хто далучыўся да нас нядаўна. Лепш за ўсё сябруе з газетай "Культура" і часопісам "Мастацтва" Брэсцкая вобласць. Што пра нас гавораць на самым высокім узроўні ў рэгіёнах?*

Сяргей Панасюк, начальнік ўпраўлення культуры Брэсцкай вобласці:

— Вядома, мы раім усім паведамасным упраўленню культуры ўстановам падпісацца на вашы газету і часопіс. Нараканяў на якасць матэрыялаў я ні адкаго не чуў, і па ўзроўні газета "Культура" і часопіс "Мастацтва" ні чым не горшыя за іншыя дзяржаўныя выданні, а тым больш яны прафесійна і дакладна асвятляюць сваю тэматычную спецыфіку. Я і сам з задавальненнем праглядаю газету. Па маім ўражанні, "Культура" — гэта самадастатковае выданне.

■ — *На жаль, некаторыя раёны не так добра падпісаныя на нас. Вось на Кармяншчыне, паводле даных "Белпошты", зусім перасталі цікавіцца газетай "Культура" і не вылісалі ў снежні 2021 года ніводнага экзэмпляра. Чаму так адбылося і ў чым нашай рэдакцыі трэба ўдасканаліцца, каб нам пасябраваць?*

Таццяна Вяркеенка, выконваючы абавязкі начальніка аддзела ідэалогіі, культуры і па справах моладзі Кармянскага райвыканкама:

— Справа ў тым, што падпіска на перыёдыку залежыць ад фінансавання з бюджэту раёна. Ён не такі вялікі, і не ўсе газеты атрымоўваецца ахапіць. Але на наступны год мы будзем імкнуцца падпісацца. Толькі давайце дамовімся: вы таксама прыезджайце і да нас. Вось ужо пяты год запар у нас адбываецца фестываль "Льняная карусель". Ды і наогул, добра, што газета "Культура" шмат піша пра рэгіёны.

■ — *А як сябруюць з нашымі выданнямі ў Ельскім раёне? У пачатку года тут вылісалі 30 экзэмпляраў "Культуры"...*

Таццяна Неўмыржыцкая, галоўны спецыяліст аддзела ідэалогіі, культуры і па справах моладзі Ельскага райвыканкама:

— Нядаўна мы абмяркоўвалі пытанне з падпіскай на перыёдыку ў нашым раёне. З вашым выданнем мы працягнем сябраваць: абавязкова выпішам па экзэмпляры газеты ў кожную бібліятэку раёна і кожную клубную ўстанову. Яраз каля 30 асобнікаў набярэцца. Асабіста я люблю ў вашай газеце пачытаць пра выніковыя нарады, гэта дапамагае і самой рыхтавацца да справаздач. Канешне, добра, што вы часта пішаце і пра рэгіёны. Пачытаўшы пра іншых, можна дакладна ацаніць і свой узровень работы.

Падрыхтаваў Павел САЛАЎЕЎ

У гонар беларускага Страціма

9 снежня мінуў юбілей Максіма Багдановіча — 130 гадоў з дня нараджэння. Хоць гэты класік правёў большую частку жыцця ў Расіі, ён ведаў свае беларускія карані і хацеў многае зрабіць для нашай краіны, калі б не цяжкая хвароба... У гэты дзень юбілею Багдановіча ў сталіцы адбыўся ўрачысты мітынг, які прывітальным словам адкрыў першы намеснік міністра культуры краіны Валерый Грамада. Пасля шматлікіх грамадскія дзеячы, пісьменнікі і паэты, спадкаемцы творчасці класіка, а таксама людзі добрай волі ўсклалі кветкі да яго помніка на Плошчы Парыжскай камуны каля Опернага тэатра. Пасля для прысутных тут выступіў Заслужаны калектыву Рэспублікі Беларусь Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла імя Рыгора Шырмы. А ўвечары таго ж дня адбылася прэзентацыя кнігі ўспамінаў пра Максіма Багдановіча з серыі "Жыццё знакамітых людзей Беларусі".

Сувораўцы аддаюць пашану класіку.

Місіянер храма архангела Міхаіла Аляксандр Несцячук, першы намеснік міністра культуры краіны Валерый Грамада і дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры Сяргей Усік.

Навум Гальпяровіч на мітынг.

Выступае Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла імя Р. Шырмы.

Дагэтуль у Літаратурным музеі Максіма Багдановіча адбыліся лекцыі, квэсты, экскурсіі па выставах, заняткі для самых маленькіх, прысвечаныя юбілею. 7 снежня адбыўся сумесны праект Літаратурнага музея з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі, дзе экспанаваліся кнігі, якія натхнялі класіка. Гэты праект атрымалася рэалізаваць дзякуючы напружанай архіўнай працы. А сёння, 11 снежня, мае адбыцца ўрачыстая вечарына і святоточны канцэрт Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Рэспублікі Беларусь імя І. Жыновіча. Прымеркаваны да 130-годдзя паэта, ён пройдзе ў Вялікай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Тут таксама можна будзе паглядзець перасоўную выставу Літаратурнага музея з экскурсійным суправаджэннем.

Музыканты будучыні

Сёлета спаборніцтва ахапіла юных музыкантаў на духавых і ўдарных інструментах. Уладальніцай Гран-пры стала вучаніца Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Сафія Крат (габой).

Надзея БУНЦЭВІЧ

"Музыка надзеі" даўно стала прызнаным гомельскім брэндам: конкурс трывала прапасаўся ў Гомельскім дзяржаўным каледжы мастацтваў імя Нестара Сакалоўскага і праводзіцца ў снежні, у перадакладныя дні. Але штогод змяняе намінацыі, па чарзе звяртаючыся да прадстаўнікоў розных музычных спецыяльнасцей. Сёлета спаборніцтва

Учора ў Гомелі былі падведзены вынікі XVIII Міжнароднага дзіцячага конкурсу "Музыка надзеі", які праходзіў 6–10 снежня на базе талтэйшага дзяржаўнага каледжа мастацтваў імя Н.Сакалоўскага.

ладзілася сярод тых, хто займаецца на драўляных духавых інструментах, а таксама медных духавых ці ўдарных. Паводле традыцыі, конкурс праходзіў сярод вучняў дзіцячых музычных школ і школ мастацтваў, пераможцы вызначаліся па дзвюх згаданых намінацыях і па дзвюх узроставых катэгорыях. Але Гран-пры на гэтым спаборніцтве быў толькі адно: яго ўладальніца абіраецца незалежна ад спецыяльнасці і ўзросту.

Дарчы, у Гомелі праходзіць толькі заключны этап конкурсу, бо абборачныя туры ладзяцца па абласцях. Сёлета на конкурс была паддзена больш як сотня заявак з Беларусі, Расіі, Украіны. У журы ўвайшлі відучыя спецыялісты галіны:

загалчыкі кафедрамі медных духавых і ўдарных, а таксама драўляных духавых інструментаў БДАМ, прафесары Людміла Кліндухова і Уладзімір Скараходаў, прадстаўнікі Санкт-Пецярбургскай кансерваторыі (Дзмітрый Варанцоў) і Беларускага інстытута мастацтваў і культуры (Уладзімір Зарыцкі, Мікалай Латышаў) і іншы. Сярод узнагароджаных — юныя музыканты з Варонежа, мастэчка Разумнае (Расія) і ўсіх куткоў Беларусі: Бабруйска, Бераставічы, Воранава, Гомеля, Гродна, Клецка, Лебедзева, Ліды, Магілёва, Мазыра, Маладзечна, Парэчча на Гродзеншчыне, Рагачова, Салігорска, Сенніцы, Слоніма, Слуцка, Смалявічаў, Стара-Барысава.

K

Калектыву Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь выказвае шчырыя спачуванні родным і блізім, сябрам і калегам Уладзіміра Іванавіча РЫНКЕВІЧА, вядомага беларускага мастака-акварэліста, кандыдата мастацтвазнаўства, прафесара, у сувязі з напатакшым імі горам.

КУЛЬТУРА ШТОГТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУЧУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) ВЫДАВЦА З АКТЫВНАСЦІ 1991 ГОДА.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэдакцыйнае павяшчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — КРЫВАНОС Аляксандр Паўлавіч; **адказны сакратар** — Ксенія ПАДОЛІЦАВА; **рэдактар аддзела:** Яўген РАПІН; **аглюдацыйны рэдакцыя:** Эміцер КОРКЕВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Надзея КВІДЭЖА, Антон РУДАК, Павел САЛАЎЕЎ, Ілья СВІРЫН, Юрый ЧАРНКЕВІЧ; **спецыяльны карэспандэнт:** Пётр ВАСІЛЕВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВЭД.
Сайт: www.kimpress.by; E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.
Прыёмныя: (017) 334 57 41.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісу паведамляюць пра тэрмін, поўнае імя і імя па бацьку, паштарныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдання, кін і калі выданыя нумары, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.
Аўтарскія рупакі не рэзінуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
© "Культура", 2021. Наклад 2685. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Падпісана ў друку 10.12.2021 у 18.00. Замова 3154.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1.
ЛП № 02330106 ад 30.04.2004.

100-годдзе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ўнесена ў спіс памятных дат UNESCO

Такое рашэнне было прынята на 41-й сесіі Генеральнай канферэнцыі UNESCO.

Уваходжанне ў календар UNESCO сведчыць пра значны ўнёсак бібліятэкі ў развіццё сусветнай культуры, папулярызаванне дзейнасці арганізацыі. Такое супрацоўніцтва паспрыяе інтэграцыі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ў сусветную бібліятэчную супольнасць і дазволіць узбагаціць

яе дзейнасць па захаванні і выкарыстанні нацыянальнага культурнага набытку.

Паводле інфармацыі, прадстаўленай НББ, усяго ў календар мерапрыемстваў на 2022—2023 гады ўвайшло 67 найбольш важных падзей усяго свету.

Залаты юбілей Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі прыпадае на верасень 2023 года.

Пошук адказаў на выклікі часу

10 снежня ў Мінску ў кангрэс-холе гасцініцы "Прэзідэнт-Гатэль" адбыўся VIII Форум маладых журналістаў "Традыцыйныя і новыя медыя: выклікі і магчымасці".

Антон РУДАК / фота аўтара

Арганізатарамі форуму выступілі Міністэрства інфармацыі, Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі і Беларускі саюз журналістаў. Удзел у мерапрыемстве прынялі каля ста піцідзесяці маладых журналістаў дзяржаўных рэспубліканскіх і рэгіянальных сродкаў масавай інфармацыі, кіраўнікі вядучых дзяржаўных СМІ нашай краіны, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый, студэнты факультэта журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, палітолагі, медыяэксперты, а таксама папулярныя блогеры. Форум накіраваны на павышэнне кваліфікацыі, развіццё ўнутрыпрафесійнай і міжнароднай камунікацыі маладых журналістаў, фарміраванне адзінай медыясупольнасці Беларусі ў мэтах забеспячэння дзяржаўных прыярытэтаў у развіцці нацыянальнай інфармацыйнай прасторы.

Пленарнае пасяджэнне форума адкрыў міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Уладзімір Пярцоў, які адзначыў, што маладзе пакаленне ў большай ступені спажывае навіны праз сацыяльныя сеткі і месэнджары. У меншай ступені — праз інтэрнэт-сайты, а яшчэ ў меншай — праз традыцыйныя сродкі

масавай інфармацыі, асабліва праз прэсу. У сучасных абставінах, калі набіраюць папулярнасць сацыяльныя сеткі і месэнджары, якія робяцца ў асродкі моладзі асноўнымі крыніцамі інфармацыі, асабліва важна навучыць маладых спецыялістаў даносіць звесткі да аўдыторыі праз гэтыя новыя каналы камунікацыі, выкарыстоўваючы прытым класічную праўдзівую журналістыку, у якой сёння ёсць асабліва патрэба. Міністр зарыентаваў маладых журналістаў на прымяненне ў сваёй працы новых тэхналогій, што дазволіць зрабіць іх СМІ больш дынамічнымі і запатрабаванымі.

Таксама прагучалі выступы перша сакратара Цэнтральнага камітэта Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі Аляксандра Лук'янава, старшыні праўлення рэспубліканскага дзяржаўна-грамадскага аб'яднання "Беларусь ка таварыства "Веды" Вадзіма Гігіна і многіх прадстаўнікоў журналісцкай супольнасці. У выступах і абмеркаваннях былі ўзняты тэмы развіцця традыцыйных і новых медыя, прамоцыі СМІ ў сацыяльных сетках і месэнджарах. Гарачыя дыскусіі і вялікую зацікаўленасць выклікалі даклады, прысвечаныя пытанням аб'ектывізму і палітычнай мэтазгоднасці ў сучаснай журналістыцы, метадам работы на платформе YouTube, досведу размяшчэння і манетызацыі кантэнту ў сацыяльных сетках, асновам працы журналіста ў экстрэмальных умовах, спосабам аптымізацыі тэкстаў пад пошукавыя запыты, правілам пабудовы асабістага брэнду ў медыяпрасторы, а таксама законам існавання такога новага жанру інтэрнэт-журналістыкі, як аўтарскі блог.

Таксама ў рамках форуму прайшла цырымонія ўзнагароджання пераможцаў рэспубліканскага конкурсу маладых журналістаў "Дэбют". Пераможцы былі вызначаны ў шасці намінацый: найлепшы рэпартаж, аглядальнік, аўтар рэгіянальных і карпаратыўных СМІ, вядучы тэлепраграмы, фотакарэспандэнт і дызайнер медыя, а таксама найлепшы праект аўтарскай журналістыкі. **К**

Партал у "...Квартал"

Новае вымярэнне скарбніцы мастацтва

18 (для наведвальнікаў) снежня Нацыянальны мастацкі музей Беларусі гасцінна адкрые дзверы новага выставачнага корпуса. З гэтай нагоды мы вырашылі пабываць у музеі напярэдадні важнай не толькі для яго, але і для ўсёй краіны падзеі і ўбачыць на ўласныя вочы апошнія штрыхі падрыхтоўкі да ўрачыстага адкрыцця.

Зміцер ЮРКЕВІЧ / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Сённяшні Нацыянальны мастацкі музей Беларусі быў заснаваны

24 студзеня 1939 года як Дзяржаўная мастацкая галерэя. У 1957 годзе албыліся дзве важныя перамены, назва ўстановы змянілася на "Дзяржаўны мастацкі музей БССР", які пераясліўся ў адмыслова пабудаваны для яго "палац" на вуліцы Леніна. На той момант двухпавярховы будынак з вялікай колькасцю залаў цалкам адпавядаў патрабаванням часу. Але час змен-

ажыццяўлення новага маштабнага праекта немагчымае, перамены неабходныя. Так на пачатку 2000-х гадоў нарадзілася думка аб стварэнні Музейнага квартала, у перыметр якога павінны былі патрапіць адміністрацыйныя будынкі па вуліцах Кірава і Карла Маркса. І вось цяпер шлях даўжынёй у дваццаць гадоў набліжаецца да свайго завяршэння.

ЭКСКУРСІЯ ПА МУЗЕІ

Заручыўшыся падтрымкай генеральнага дырэктара ўстановы спадар Уладзіміра Пракашова, мы атрымалі магчымасць наведаць новы корпус музея да яго адкрыцця. Прычым з-за накладак па часе экскурсій у нас атрымалася дзве. Аб тымніцах будаўнічага працэсу нам распавёў яго кіраўнік намеснік генеральнага дырэктара па будаўніцтву спадар Аляксандр Бібліс. Пазней мы прайшліся па ўсіх будынках Музейнага квартала, але ўжо ў асістэнцый намесніцы дырэктара музея спадарыні Святланы Анэйка. І пачалося наша падарожжа з Рэстаўрацыйнага корпуса па вуліцы Кірава. Тут на першым паверсе будзе размешчана музейная бібліятэка з чытальнай залай. На нашых вачах супрацоўніцы музея запаўнялі кнігамі і часопісамі новыя, зручныя, сучасныя стэлажы фондасховішча.

(Працяг на ст. 5)

Легендарная аперацыя прадвызначыла...

3 снежня ў Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны адкрылася часовая экспазіцыя “Бітва за Маскву. Неуміручасць подзвігу”, прысвечаная 80-годдзю легендарнай бітвы 1941–1942 гадоў. Выстава арганізаваная з ініцыятывы Пастаяннага Камітэта Саюзнай дзяржавы пры садзейнічанні мэра горада Масквы і Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Антон РУДАК / Фота аўтара

На адкрыцці выставы з прывітальным словам выступіла Старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Наталія Качанова. Наведвальнікі экспазіцыі таксама з цікавасцю выслухалі выступ удзельніцы вайны Вялянціны Баранавай, якая нарадзілася ў 1923 годзе, а ў жніўні 1942-га добраахвотна пайшла на фронт сувязісткай, прайшоўшы ўсю вайну ад Старабельска да Прагі і паўдзельнічаўшы ў штурме Берліна.

Франтавы кінааператар Іосіф Вейняровіч.

Упершыню тэма бітвы за Маскву атрымала такое шырокае асвятленне ў рамках узаемадзейнення Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Дзяржаўнага музея абароны Масквы і маскоўскага Музея Перамогі. Гэтая бітва — адна з найбуйнейшых гісторыі сусветных войнаў як па колькасці ўдзельнікаў, так і па колькасці ваеннай тэхнікі і ўзбраення. Бітва за Маскву была сапраўдным прагном Перамогі, бо крушэнне планаў акупантаў па захопе сталіцы Савецкага Саюза прадвызначыла далейшы ход вайны.

Экспазіцыя паказвае трагедыю і подзвіг абаронцаў Масквы і ролю той бітвы ў гісторыі Вялікай Айчыннай вайны праз прызму чалавечых лёсаў. На выставе прадстаўлена каля двухсот пяцідзесяці прадметаў з калекцыі фатаграфій, документаў, лістоў, плакатаў, узнагарод, асаблівых рэчаў, зброі і прадметаў выяўленчага мастацтва з фондаў Дзяржаўнага музея абароны Масквы, Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і маскоўскага Музея Перамогі. Дзяржаўны музей абароны Масквы прадстаўляе ўнікальныя сведчанні бессмяротнага подзвігу абаронцаў савецкай сталіцы — здымкі ваенных фотакарэспандэнтаў Аляксандра Усцінава, Уладзіміра Мінкевіча, Міхаіла Савіна, плакаты і дакументальныя матэрыялы.

Таксама на выставе дэманструецца фільм “Разгром немцаў пад Масквой”, зняты ў 1942 годзе кінагрупай Заходняга фронту, у складзе якой быў у тым ліку ўраджэнец

Мінска, кінааператар, будучы лаўрэат Сталінскай прэміі Іосіф Вейняровіч. Змешчаныя ў экспазіцыі і ўзоры савецкай стралковай зброі, якая выкарыстоўвалася падчас абароны Масквы, у тым ліку і буйнакаліберны кулямёт Дзегцярова — Шпагіна, які ўжываўся ў якасці зенітнага. Мастацкі акцэнт экспазіцыі дадаюць карціна “Беларускі вакзал” Сяргея Раманава, які таксама ўдзельнічаў у абароне Масквы, а пазней змагаўся ў шэрагах беларускіх партызан, і роспіс “Абарона Масквы”, выкананы народным мастаком Беларусі Георгіем Паплаўскім.

БІЯГРАФІІ ГЕРОЯЎ

Сапраўдныя прадметы з фондаў Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны арганічна ўпісаны ў апаਵяданне аб абароне і контрнаступленні пад Масквой. Гэта матэрыялы, якія раскажваюць пра лёсы байцоў і камандзіраў Чырвонай Арміі, ураджэнцаў Беларусі і Расіі, чые лёсы звязала вайна. Сярод герояў, чые біяграфіі раскрытыя на выставе, — Пётр Бухтэяраў,

Роспіс “Абарона Масквы” народнага мастака Беларусі Георгія Паплаўскага.

які смянаціцагодным студэнтам разам з башкам уступіў у Народнае апалчэнне Масквы, а пазней прайшоў усю вайну і ўдзельнічаў у вызваленні Беларусі. У Народным апалчэнні таксама пачынаўся баявы шлях заслужанага мастака БССР Мікалая Абрывы, які пасля патрапіў у палон пад Вязьмай, але здолеў уцячы і далучыўся да беларускіх партызанаў брыгады Дубава, якая дзейнічала ў Віцебскай вобласці. Генерал-лейтэнант артылерыі Іван Камера, які паходзіў з Беларусі, падчас бітвы пад Масквой камандаваў артылерыяй Заходняга фронту.

Медаль “За абарону Масквы” быў узнагароджаны і камандзір

якія раскажваюць аб падрыхтоўцы і правядзенні ўнікальнага парада 7 лістапада 1941 г. на Краснай плошчы ў Маскве, з якога вайсковыя часткі, што ў ім удзельнічалі, адпраўляліся проста на фронт. Выстава будзе даступная для агляду да 30 студзеня 2022 года.

КАРАНІ АГУЛЬНАЙ ПАМЯЦІ

У рамках адкрыцця часовай экспазіцыі таксама адбыўся круглы стол з удзелам даследчыкаў гісторыі Вялікай Айчыннай вайны з Расіі і Беларусі. З прывітальнымі словамі выступілі міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Уладзімір Пяршоў і першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Валерый Грамада, а таксама ў анлайн-рэжыме было прадэман-

сваёю дакладчыка былі байцамі Народнага апалчэння Масквы, ім пашанцавала выжыць на вайне.

Акадэмік падкрэсліў, што менавіта пасля бітвы за Маскву пачалося фарміраванне антыгітлераўскай каліліі, якая істотна дапамагла наблізіць перамогу над нацызмам. Бітва за Маскву была першым стратэгічным поспехам савецкага вайсковага камандавання пасля шэрагу пэўных пралікаў, памылкаў і недахопаў, дапушчаных у першыя месяцы пасля нападу гітлераўскай Германіі на Савецкі Саюз. Менавіта гэтая аперацыя паказала, што савецкія войскі здольныя не толькі змагацца супраць акупантаў, але і перамагаць іх.

Старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, навуцы і культуры Ігар

Марзалюк падкрэсліў важнасць савецкіх абарончых аперацый і поспехаў, дасягнутых у іх цягам другой паловы 1941 года, якія заклалі падмурак для наступных перамог і зрабіліся залогам поспеху ў бітве за Маскву. Таксама гісторык звярнуў увагу на ўнёсак, які зрабілі на карысць абароны Масквы беларускія падполшчыкі-чыгуначнікі Мінска, Воршы і Асіповічаў, якія актыўна дэарганізавалі транспартную сістэму акупантаў, ладыжы дыверсіі ды сабатаж на чыгуныцы і вывозячы са строю паравозы ды воданарпоную сетку, што дазволіла сарваць планы гітлераўцаў па дастаўцы зброі, боепрыпасаў і войск на фронт.

Дырэктар Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Вадзім Лакіза дадаў, што ў бітве за Маскву ўдзельнічалі каля трох дзясяткаў генералаў-беларусаў, а намеснік дырэктара Дэпартаменту навукі і адукацыі Расійскага ваенна-гістарычнага таварыства Канстанцін Палухаў звярнуў увагу, што менавіта перамога Савецкага Саюза ў бітве за Маскву вымусіла нацыстаў адмовіцца ад планаў стварэння ў Магілёве велізарнага лагера смерці, аналагічнага па маштабах сумнаваеннаму лагерам у Сабіборы і Трэблінцы. Удзельнікі круглага стала пагадзіліся ў меркаванні, што ўнёсак ураджэнцаў Беларусі ў справу агульнай перамогі сапраўды цяжка пераацаніць.

Узоры зброі абаронцаў Масквы.

Радзійстанцыя байцоў Асобнай мотастралковай брыгады асаблівага прызначэння.

баталяне Асобнай мотастралковай брыгады асаблівага прызначэння Народнага камісарыята ўнутраных спраў, Герой Савецкага Саюза Аляксандр Рабзючэў, які паходзіў з Бабруйска. Ураджэнцам Віцебшчыны быў славетны генерал-маёр кавалерыі Леў Даватар, які загінуў падчас абароны Масквы ў снежні 1941 года. Акрамя шматлікіх асаблівых рэчаў і документаў удзельнікаў бітвы, цэнтральную частку экспазіцыі складаюць фотадакументальныя матэрыялы Музея Перамогі,

Эцюднік і палітра мастака Мікалая Абрывы.

і ўплыву на ход падзей, але і падзяляючы ўласнымі ўспамінамі з тых лёсавызначальных дзён — дзесяцігодным дзіцём ён трапіў з Масквы ў эвакуацыю ў Чалыбінск разам з маці, якая працавала на трактарным заводзе, які падчас вайны быў перапрафіраваны на выпуск танкаў. Яшчэ двое

(Заканчэнне.
Пачатак на ст. 3)

У будучыні гэты корпус і корпус адміністрацыі музея на рагу вуліц Кірава і Леніна таксама злучацца пераходам у адно цэлае, што надаць кварталу “замкнёны цыкл”. У гэтым самым Рэстаўрацыйным корпусе на другім паверсе месяца дэпазітарый (сховішча калекцый) і рэстаўрацыйныя майстэрні (у тым ліку для рэстаўрацыі буйнапамернага жывапісу). Усяго дадаецца 14 новых майстэрняў (жывапісу, тканіны, дрэва і іншыя) з сучасным абсталяваннем.

Збочыўшы з вуліцы Кірава ва ўнутраны двор музея, мы прайшлі побач з корпусам, пабудаваным больш за дзесяці гадоў таму, у якім размешчана сёння старажытнае і сучаснае беларускае мастацтва, выяўленчыя творы краін Еўропы і Усходу, і маюцца залы для часовых выстаў. 18 снежня праз яго па новай галерэі наведвальнікі змогуць патрапіць у Выставачны корпус па вуліцы Карла

Партал *Новае вымярэнне скарбніцы мастацтва* у “...Квартал”

Маркса, які раней выконваў функцыю інтэрната БДУ. Ва ўнутраным двары, які шмат каму вядомы па штогадовых мерапрыемствах “Ноч музеяў”, у цёплую пару года будзе працаваць кавярня, што даволі зручна, бо знайсці ў цэнтры горада шчырую ўтульную гавань не так сёння і проста.

ЗАЛЫ ДЛЯ ЗМЕННЫХ ВYSTАВ І АРТ-ШОП

У новы Выставачны корпус можна будзе патрапіць не толькі па пераходнай галерэі, якая ў момант нашага візіту была залітая зыркiм сонечным святлом, але і непасрэдна з вуліцы Карла Маркса. Акурат насупраць будынка філалагічнага факультэта БДУ, праз вуліцу, размешчаны ўваход у гэты музейны корпус. Пакуль што аформлены ён сціпла (толькі шыльда), але трохі пазней з’явіцца рэкламная стэндзі. Для людзей з інваліднасцю пад’ём на першы паверх абсталяваны сучасным ліфтам. Там жа, на першым паверсе, будуць гардэроб, касы, інфармацыйны цэнтр, камеры захоўвання, кавярня, злучаная ў адну прастору з Арт-крамай. Пакуль што паліцы крамы пустыя, але ней-

забаве на іх з’явіцца мастацкія выданні і сувеніры. Будзе тут працаваць і рэстаран.

А на другім паверсе размяшчаюцца навуковыя аддзелы — старажытнабеларускага і замежнага мастацтва — і цэнтр друку і сканавання. А яшчэ прадугледжана асобнае памяшканне для выяўленчай студыі, дзе мяркуюць праводзіць заняткі для дзяцей і дарослых.

На трэцім і чацвёртым паверхах — чатыры выставачныя залы для часовых экспазіцый. Уласна, тое і ёсць “наканаваннем” гэтага корпуса. Бо, як вядома, у знаёмым нам галаўным будынку па вуліцы Леніна вельмі мала месца для падобных часовых выстаў, а яны даволі запатрабаваныя.

Кожная з дзвюх залаў паверха падзелена на дзве вялікія часткі, але, дзякуючы перасоўным модулям, гэтыя прасторы могуць пераўтварацца ў сапраўдныя лабірынты. Залы абсталяваны сучаснай сістэмай падсветкі. Цікава, што і сцены кожнай пафарбаваныя ў свой колер.

На трэцім паверсе мы заспелі фарміраванне экспазіцыі “Выратаваныя каштоўнасці”. Тут будуць прадстаўлены творы, якія праішлі рэстаўрацыю або рэстаўруюцца. А таксама тыя, якія яшчэ чакаюць рэстаўрацыі. У першай з дзвюх залаў будзе выстаўлена заходнеўрапейскае і рускае мастацтва (жывапіс, скульптура, ДПМ). А ў зале з сінім колерам сцен — экспазіцыя старажытнабеларускага мастацтва: абразы, скульптура, сакральныя прадметы.

ПАД СТРАХОЙ МУЗЕЯ

На чацвёртым паверсе размясцілася выстава “Рух

зімлі. Беларускае мастацтва XX стагоддзя” (жывапіс, графіка, скульптура, ДПМ).

Займае яна ўвесь паверх і прадстаўлена творамі вядомых мастакоў — Гаўрылы Вашчанкі, Леаніда Шчамялёва, Міхася Філіповіча і многіх іншых выдатных твораў. Архітэктурнае рашэнне гэтых залаў трохі іншае, столь у цэнтральнай частцы кожнай з іх значна вышэйшая, чым на трэцім паверсе: так званыя шклянны “ліхтар” прызначаны для натуральнага дзённага асвятлення. Ведаючы, што некаторыя беларускія мастакі маюць творы нестандартнага (не “хатняга”) фармату, падумалася, што ідэя з высокай столлю вельмі ўдалая.

Як паведаміла спадарыня Святлана Анэйка, перыядычнасць змены экспазіцыі залежыць ад многіх фактараў. Але буйныя і важныя праекты будуць размяшчацца на 2 — 3 месяцы. Тэрмін у два ці тры тыдні для праектаў, у якія ўкладзе на шмат выслікаў і сродкаў, абсалютна не падыходзіць. Ведаючы не па чутках, што такое арганізацыя буйных мерапрыемстваў і мастацкіх праектаў, нельга было не пагадзіцца.

Напрыканцы візіту мы паразмаўлялі пра лёс старога будынка музея па Леніна, 20, які ад часу пабудовы ў 1957 годзе яшчэ ні разу не рэстаўраваўся. А тое, што сапраўдная рэстаўрацыя яму патрабуецца, добра бачна, калі абйсці стары корпус звонку. Аказалася, планы такія ёсць.

ЗАМЫКАЮЧЫ ПЕРЫМЕТР

Уласна кажучы, на гэтым наша экскурсія завяршылася. Прыемна ўражаны, мы пакідалі музей, маючы намер вярнуцца ў яго ў дзень адкрыцця. Хоць яшчэ раз падзякаваць спадарыню Святлане Анэйка за вельмі цікавы эмацыйны аповед.

25–30 лістапада хор хлопчыкаў і юнакоў імя Ігара Жураўленкі Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, якім кіруе Сямён Кліманаў, правёў шэраг канцэртаў і творчых сустрэч у Маскве і Туле. Мерапрыемствы праводзіліся ў рамках плана супрацоўніцтва міністэрстваў культуры Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі на 2019–2021 гг. Больш падрабязна пра тую паездку раскажаў дырэктар навучальнай установы Аляксандр ПАЛЯКОЎ.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Наколькі важнымі ўяўляюцца вам творчыя сувязі гімназіі-каледжа з замежнымі і, у прыватнасці, расійскімі музычнымі ўстановамі? Усё ж галоўнае ў дзейнасці любой навучальнай установы — вучэбны працэс. Але той-сёй можа запытаць, маўляў, паездкі і выступленні — ці не перашкаджаюць у пэўнай меры яму?

— Нашы вучні — будучыя прафесійныя музыканты. Канцэртаванне — неад’емная частка іх прафесіі, навучаюцца ўсяму гэтаму трэба з маленства. Нагадаю і тое, што вучоба немагчыма без матывацыі. Бо як часяком здараецца? У аднаго — выдатныя прыродныя задаткі, ды няма жадання працаваць. І выніку не будзе, колькі з ім ні рэпэціруй. А ў каго іншага, здараецца, куды больш сціплы “стартавы капітал” прыроднай адоранасці, ды ёсць пастаўленая мэта — і ў хуткім часе ён пакідае далёка здалу ўсіх тых, у каго матывацыі няма. Любы выхад на публіку — як дадатковае ўкладанне ў гэтую скарбонку любові да прафесіі, жадання займацца той справай, што прыносіць маральнае задавальненне.

Трэба было бачыць, як запальваліся вочкі нашых хлопчыкаў, калі яны бачылі прыязную рэакцыю публікі. Я сачыў за сваімі выхаванцамі з залы. Пакуль ідуць апладысменты, хлапчучкі ціхутка падштурхоўваюць алзін аднаго, маўляў, бачыш, як усё выдатна складаецца! Як дырэктар, я часцей сутыкаюся з імі з іншага боку. Ведаю, што, калі ім няма куды падзець сваю энергію, яны, што на зываецца, усю школу могуць на аскепкі разнесці. А на сцэне — ну проста вяршыня выхаванасці, інтэлігентнасці, высокага духоўнага пачатку. І калі яны бачыць, што запатрабаваныя, што шырока падтрымліваецца і гарача прымаецца менавіта гэты кірунак, дык пачынаюць укладаць свой

пачынаюць укладаць свой запал менавіта ў творчасць, а не ў якія-небудзь небяспечныя забавы.

Расійскі марафон хору хлопчыкаў

Дырэктар Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры БДАМ Аляксандр Палякоў.

І яшчэ адно сведчанне на карысць творчых сувязей — немагчымаць развівацца сёння ў замкнёнай прасторы, без выхаду на іншыя нацыянальныя культуры. Бо такія дыялог — яшчэ адна прыступка для мастацтва, якое насамрэч не мае межаў.

— Як вас прымалі? Фурур у творчым асяродку, здарэцца, выклікае не толькі белую, але і чорную зайздрасць.

— Ды не ў нашым выпадку. Хары хлопчыкаў, яшчэ

то і больш жыццяздольная, чым вузка спецыялізаваная. Бо яна дае шырокі мастацкі круггляд, а без яго сёння ў сферы культуры не абыйсця. Музыкант новага пакалення — гэта не стэрэатып гэткага “акулярыка-завучкі”, які за сваёй кніжкай не бачыць навакольнага свету, а чалавек рознабаковы, які рэалізуе сябе ў некалькіх сумежных сферах і тым самым уносіць разнакучу ў кожную з іх.

“Комплексная адукацыя не меней, а тое і больш жыццяздольная, чым вузка спецыялізаваная. Бо яна дае шырокі мастацкі круггляд, а без яго сёння ў сферы культуры не абыйсця.”

некалькі дзесяцігоддзяў таму шырока распаўсюджаныя на ўсёй савецкай прасторы, сёння прыходзяць у заняпад. Нават у вялізнай Расіі, дзе харавое мастацтва заўжды лічылася адным з нацыянальных здбыткаў, засталася не так многа такіх калектываў. І нашых расійскіх калег здзівіла, на якім высокім узроўні знаходзіцца наш хлапчучковы хор. Яны былі ўпэўненыя, што яго ўдзельнікі навучаюцца ў спецыялізаванай харавой школе накіштат тых расійскіх навучальных устаноў, што носяць імя знакамітага хормайстра і педагога Аляксандра Свешнікава. І калі даведаліся, што наша гімназія-каледж пабудавана па прыняцце ЦМШ (Цэнтральнай музычнай школы пры Маскоўскай кансерваторыі), дык былі ўражаны яшчэ больш. Але я ўпэўнены: комплексная адукацыя не меней, а

Выступленне ў ДМШ імя Ю.Шапорына. Дырыжыруе Сямён Кліманаў.

— Гэткае вяртанне “чалавека эпохі Адраджэння”? Мабыць, невыпадкова творчасць і асоба таго ж Леанарда да Вінчы набываюць у нас сёння новы віток шанавання. Дарэчы, тэрыторыя Беларусі, як даводзяць навукоўцы, была ў XVI стагоддзі самым усходнім рэгіёнам еўрапейскага Ренэсансу. На расійскіх жа землях у той час працягваліся культурныя традыцыі Сярэднявечча, якія потым змяніліся эпохай Барока. Што ўразіла расійскіх майстроў у вашых выступленнях больш за ўсё? Ці спявалі вы беларускую музыку?

— Канешне! І старадаўнюю — тых еўрапейскіх часоў, — і сучасную: “Таполі”

Фота Тацішчы МАТУСЕВІЧ

Вольгі Мінянковай, апрацоўку беларускай народнай песні “Юрочка”, зробленую цяперашнім старшынёй Беларускага саюза кампазітараў Аленай Атрашкевіч. Ды якая гэта апрацоўка? Самастойны аўтарскі твор, хіба што з фальклорнай шытатай. Наш рэпертуар, яго разнастайнасць і шырыня сталі для расіянаў яшчэ адным адкрыццём. Бо калектывы выконвае і духоўную музыку, і свецкую, і народную: еўрапейскую, рускую, беларускую. І ў гэтым — яшчэ адна перавага комплекснага навучання, пра якое я гаварыў.

— Творчы бок і ўласна арганізацыйны — вельмі розныя рэчы. Ці задаволены вы тым, як была арганізаваная ваша амаль тыднёвая вандроўка?

— Нас курыраваў Аляксандр Красі — дырэктар Маскоўскай гарадской дзіцячай музычнай школы імя Ісака Дунаеўскага. Сярод выпускнікоў гэтай школы — адзін з найбольш уплывовых цяперашніх дзеячаў харавога мастацтва Аляксандр Салаўёў, які выкладае ў Мас-

Пасля канцэрта ў Маскоўскай кансерваторыі імя П.І.Чайкоўскага.

коўскай кансерваторыі, у Акадэміі харавога мастацтва імя Папова, узначальвае Тульскі дзяржаўны хор. Асацыяцыі народных і харавых калектываў Расійскага музычнага саюза, з’яўляюцца членам Сусветнай харавой рады Асацыяцыі “Інтэркультур”. Менавіта ён запрасіў нас і на канферэнцыю, і ў Тульскую філармонію.

— Для ўдзелу ў гала-канцэрте IV Міжнароднага конкурсу харавых дырыжораў, што праходзіў у Туле? Пэўна, як запрошаныя госці?

— Так. Там сабраўся, лічыце, увесь расійскі харавы бамонд, выдучы спецыялісты гэтай галіны. Мы змаглі пагаварыць з імі, наладзіць кантакты, якія вельмі спатрэбіцца ў будучым. І, што вельмі важна, змаглі паказаць сваё майстэрства. Вось адзін з водгукў, што з’явіўся ў сацыяльных сетках: “Духадзёны марафон канферэнцыі Асацыяцыі на-

родных і харавых калектываў Расійскага музычнага саюза завяршыўся цудоўным канцэртам у Вялікай зале Тульскай філармоніі. Знаёмства з хорам хлопчыкаў з Мінска прынёсла шчырую радасць. Неверагоднай чысціні строй, стылёвая тонкасць у выкананні вельмі рознай музыкі — ад Арланда Ласа да Чайкоўскага, Танеева, беларускіх і рускіх песень. Брава іх настаўніку Сямёну Кліманаву. Дасягнуць такой якасці, выверанасці агульнага ансамбля ад дзяцей 10-ці гадоў — асаблівае майстэрства. Хлопчыкі гэтыя — вялікія артысты. Вельмі дысцыплінаваныя, але адкрытыя да імправізацыі. Калі прафесар Аляксандр Салаўёў спантанна прапанаваў ім праспяваць “Богородице, Дево, радуйся” Рахманінава, яны не разгубіліся і выдалі нягленку”.

— **Можна, пералічыце больш падрабязна, дзе адбыліся выступленні, акрамя ўжо згаданай Тульскай абласной філармоніі, што носіць імя хормайстра і кампазітара Іосіфа Міхайлоўскага?**

— Усе астатнія — у Маскве. Мы пабывалі ў Акадэміі харавога мастацтва імя Віктара Папова, дзе адбылася сумесная рэпетыцыя з тамтэйшым хорам. Наведалі школу імя Дунаеўскага, дзе далі канцэрт і правілі творчую сустрэчу з хорам “Глорыя” гэтай навучальнай установы. Выступілі ў ДМШ імя Шапорына пры Маскоўскім дзяржаўным інстытуте музыкі імя Шнітке. Але больш за ўсё, праўна, запамніліся сумесная рэпетыцыя і канцэрт у Рахманінаўскай зале — разам з камерным хорам Маскоўскай дзяржаўнай кансерваторыі імя Чайкоўскага.

— **Паездка скончылася, што далей — “своё будзённасць”? Як скарыстаеце набытыя кантакты?**

— З Акадэміяй харавога мастацтва і школай імя Дунаеўскага былі падпісаныя афіцыйныя дамовы аб супрацоўніцтве. Мы атрымалі шмат запрашэнняў на курсы, фестывалі, дзе нас гатовы прыняць без аніякіх уступных умоваў, каб з дапамогай нашага калектыву запаліць натхненнем свае, прыўзняць іх мастацкі ўзровень, вызначыць больш высокую творчую планку сваіх харавых мерапрыемстваў. Бо розгалам пра нас калектыву пайшоў па ўсёй Расіі ды іншых краінах. Ад нас патрабуюцца грошы хіба на аўтобус, каб даехаць. Будзем шукаць спонсараў, бо падобныя выезды працуюць на простыя ўсёй нашай культуры, мастацтва, сістэмы музычнай адукацыі і, у рэшце рэшт, на імідж роднай Беларусі.

— **Дарэчы, у Беларусі мы ваш хор пачуем?**

— Найбліжэйшы канцэрт — 23 снежня ў Нацыянальным мастацкім музеі. Як гэтакі фінальны акорд адыходзячага года.

Павел САЛАЎЁЎ /
Фота аўтара
Мінск —
Пінск — Мінск

У горадзе Пінску вось ужо 15 гадоў дзейнічае прафесійны тэатр. Хаця на аматарскім узроўні з 1992 года тут працавала студыя акцёраў “Дыяген”, а яшчэ раней — і да вайны, і пасля яе — тэатр існаваў у тым ліку як абласны, менавіта ў наш час у “сталіцы Палесся” адбываецца

Дырэктар тэатра Аляксандр Лукашэнка.

Служу тэатру!

Перспектывы і планы Палескага драматычнага...

Актрысы Варвара Марозава і Дар'я Кармілічава.

росквіт гэтага мастацтва. Паводле слоў дырэктара і мастацкага кіраўніка ўстановы Аляксандра Мікалаевіча Лукашэнкі, мінулы, 15 сезон прайшоў з вялікім поспехам і вялікай колькасцю разнапланавых спектакляў. Цяпер жа ў працы тэатра ёсць свае асаблівасці.

“Сёлета ў чэрвені ў нас па самых розных прычынах з тэатра адбыўся адток кадраў, — кажа Аляксандр Мікалаевіч. — Ніколі тут не было двух акцёрскіх складоў, а таму кожны адыходзячы прафесіянал — гэта адменены спектакль. Так што заўважце: наш тэатр гатовы прыняць новых акцёраў. Вось са жніўня ў тэатр прыехалі дзве дзяўчыны з віцебскага каледжа культуры і мастацтваў, і ўжо зараз яны актыўна задзейнічаны ў спектаклях і набіраюцца вопыту.

Я працую ў Палескім драматычным тэатры каля 10 гадоў. Да мяне дырэктарам і гадоўным рэжысёрам быў Іван Іванавіч Базан. Ён кіраваў народным тэатрам, пасля студыяй “Дыяген”, і дзякуючы яму тэатральны рух на Піншчыне жыў. Таму, хаця мы і далёка знаходзімся ад Мінска, у нас ёсць свае традыцыі, і гледцы, якія бывалі тут, падзяраюць наш высокі ўзровень. Надаўна адзін з працоўных калектываў Салігорска выкупіў усю залу і глядзеў пастаноўку ў сваім вузкім коле. Такая практыка існуе даўно. Так што і мясцовыя тэатралы, і гледцы з іншых гарадоў пра Палескі драматычны тэатр ведаюць.

Каб паказваць сябе, мы рэгулярна ўдзельнічаем у фестывалях. Сёлета — у брасцкай “Белай вежы”, летась — у “Смаленскім каўчэгу”, адкуль прывезлі дыпломы за лепшы акцёрскі ансамбль і лепшую мужчынскую ролю. Акрамя расійскай публікі, нас ведаюць па ўсім бліжнім замежжы: Украіне, Польшчы, Малдове, Прыбалтыцы. Мы рэгулярна вы-

ступаем на мінскіх малых сценах, у прыватнасці, у ДOME ветэранаў, а таксама ў Тэатры юнага гледача. Супрацоўнічам з бабруйскай трупай: яны выступаюць на нашай пляцоўцы, мы — на іх.

Пяць гадоў таму тэатр быў намінантам Нацыянальнай тэатральнай прэміі з візітнай карткай “Пінская шляхта”. За яе, у тым ліку, атрымалі спецыяльны прыз ад “Белтэлерадыёкампаніі” як за лепшы спектакль на беларускай мове, і нашу пастаноўку запісаў у відэафармаце рэжысёр Сяргей Кацёр. Ён таксама падказаў прадставіць гэты спектакль на маскоўскім фестывалі “Залаты Віязь”, адкуль мы прывезлі “залаты дыплом”. Маскоўскаму гледачу спадабалася пастаноўка, хоць выкарыстоўваецца ў ёй сутэр беларускай, рускай і ўкраінскай моў, ды яшчэ і мясцовы дыялект, як першапачаткова задумваў Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч. Увогуле мы сябе паказваем і параўноўваем з працамі іншых. Недзе вучышыся і цягнуцца да лепшага, а недзе разумееш сваю самадастатковасць.

Мы не забываемся і на дзіцячую аўдыторыю. Казка ў рэпертуары Палескага драмтэатра жыве ўсяго 2-3 месяцы. Дзеці — самая сумленная публіка, іх складаней ашукаць. Калі даросламу будзе нецікава, ён дачакаецца антракту

дружны і прыязны, прызнаецца Дар'я.

Варвары 20 гадоў, яна ўраджэнка расійскага Тамбова, паходзіць з акцёрскай сям'і. Спачатку спрабавала паступіць у маскоўскую студыю Алега Табакана, дзе конкурс дасягае тысячы чалавек на месца. І калі прайсці туды не ўдалося, падала дакументы ў віцебскі каледж. Пасля таўскага выршыла набрацца вопыту ў Палескім тэатры. Варвара кажа, што акцёрская прафесія ў наш час стала больш легкадумнай, бо акцёры

выкладчыца Галіна Аляксандраўна Лабанок. З ёй Павел і яго аднакурснікі шмат хадзілі ў Магілёўскі тэатр, а таксама знаёміліся з жыццём за кулісамі. А пастаноўкі рэжысёра Алега Жугалы, які ставіў спектаклі-легенды, канчаткова пераканалі студэнта ў правільнасці свайго выбару.

У 2006 годзе, падчас стварэння прафесійнага Палескага драматычнага тэатра, увесць выпускны курс Паўла — восьм чалавек — атрымаў запрашэнне прыехаць у Пінск, што моладзь і зрабіла. Павел Марыніч прапанаваў паставіць на мясцовай сцэне дыпломны спектакль курса, каб пазнаёміцца з гледачом і каб у тагачаснага рэжысёра Івана Базана склалася ўяўленне аб іх здольнасцях. Іван Іванавіч, заўважыўшы арганізацыйны поспех Паўла, пачаў даручаць яму ставіць пастаноўкі. Такім чынам, цяпер у Паўла Марыніча на пляцоўцы 30 спектакляў і, як сам ён сцвярджае, мноства перспектывы.

Ужо даўно перасталі “служыць” тэатру, як прынята было ў сям'і яе бацькоў.

Яшчэ адзін па-сапраўднаму творчы супрацоўнік Палескага драматычнага тэатра — рэжысёр Павел Анатольевіч Марыніч. Сёлета са спектаклем “Вій” у намінацыі “Лепшы спектакль тэатра драмы для малой сцэны” ён заваяваў Нацыянальную тэатральную прэмію, а такса-

Рэжысёр Павел Марыніч.

ма дыплом у намінацыі “Лепшая работа мастака ў спектаклі тэатра драмы”. Павел Марыніч у “Вій” выступіў у іпастасях рэжысёра, мастака-пастаноўшчыка і акцёра.

Сам Павел — з гарадскога пасёлка Старобін Салігорскага раёна. Вучыўся ў Магілёўскім дзяржаўным каледжы мастацтваў, а таксама завочна ў Беларускам дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў. Па словах Паўла, ён ніколі не ўяўляў, што будзе займацца акцёрскім рамяством. Усё прыйшло, як кажуць, з крокам “ад нянавісці да любові”. Неяк школьнікам ён разам з класам паехаў у Купалаўскі тэатр, дзе паказвалі сур'ёзную псіхалагічную пастаноўку пра сямейныя адносіны.

Паўла не зацікавіла тэма, і на другі акт ён проста не пайшоў. Сваё жыццё хлопцаў звязана з дызайнам, але ў апошні момант падаў дакументы ў Магілёўскі каледж мастацтваў. Паспрыяла яму палюбіць тэатральнае мастацтва

ма дыплом у намінацыі “Лепшая работа мастака ў спектаклі тэатра драмы”.

Павел Марыніч у “Вій” выступіў у іпастасях рэжысёра, мастака-пастаноўшчыка і акцёра.

Сам Павел — з гарадскога пасёлка Старобін Салігорскага раёна. Вучыўся ў Магілёўскім дзяржаўным каледжы мастацтваў, а таксама завочна ў Беларускам дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў. Па словах Паўла, ён ніколі не ўяўляў, што будзе займацца акцёрскім рамяством. Усё прыйшло, як кажуць, з крокам “ад нянавісці да любові”. Неяк школьнікам ён разам з класам паехаў у Купалаўскі тэатр, дзе паказвалі сур'ёзную псіхалагічную пастаноўку пра сямейныя адносіны.

Паўла не зацікавіла тэма, і на другі акт ён проста не пайшоў. Сваё жыццё хлопцаў звязана з дызайнам, але ў апошні момант падаў дакументы ў Магілёўскі каледж мастацтваў. Паспрыяла яму палюбіць тэатральнае мастацтва

Пакадаючы сценны Палескага драматычнага тэатра, ствараецца ўражанне аб сур'ёзнай рабоце, якую выдучу тут усім калектывам. А значыць, у пінчан і жыхароў раёна заўсёды будзе магчымасць апалячыць душой і добра правесці вольны час.

Матэрыялізаваныя міражы. У мастацтве і рэчаіснасці

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ фота аўтара

На маю думку, пэўны стальні інтэр'ер можна назваць трывала замкаваным у мастацтве, толькі калі ён распаўсюджваецца на энергію і матэрыяльнасць, тэхналагічна складаным рамяствам. На скульптуру, у прыватнасці. Праца з каменем ці металам патрабуе дысцыпліны і арганізаванасці. Выправіць памылку ў бронзе — гэта зусім не тое, што гумкай штурхнуць стэрылі ці мастынам фарбавы зноў зніць. Асабліва часта творца-вытворца працэсу ў скульптуры прымушае аўтара дзейнічаць абсалютна, асэнсавана, працаваць на прагуемы вынік. Скульптура па вызначэнні не можа быць "чыстай творчасцю". Між тым графік ці жывапісец калі-нікالی можа дазволіць сабе такую раскошу.

Гэта доўгі ўступ для таго, каб дзвесці: калі нешта здзейсніна ў так званых "вечных матэрыялах", значыць, творча сутыкаючыся і тэацыйкай грамада пастава да ўспрымання каштоўнасці ідэі, якая лічыць надзея лічылася спрынай.

Менавіта гэты пабачыў на выставе скульптуры і графікі "Designatum" у галерэі Міхаіла Савіцкага. Тут экспануюцца творы Андрэя Басальгі, Максіма Петруля, Аляксандра Шапо, Дзясніс Кандрасьця, Аляксандра Сакалова, Кірыла Крахалёва, Паўла Курніцкага, Марыны Баранчык, Краўскай. Адываецца выстава ў рамках Трыенале канцэптуальнага мастацтва.

Фрагмент экспазіцыі. Аркушы Андрэя Басальгі.

Ён быў свабодным у творчасці

Надзея КУДРЭЙКА / Фота аўтара

Аляксандра Салаўёва пры жыцці ўшанаваў самімі розныя п'яцэнасныя зьявіны — ён быў і заслужаным дзеячам мастацтва Беларусі, і кавалерам ордэна Франціска Скарыны, у Віцебску яго ведаў лобя блізка да культуры чалавек, мастака называлі першым беларускім авангардыстам пасляваеннага часу. Яшчэ ў 1965 годзе малады выстукнік мінскага Тэатральна-музыкальнага інстытута прайшоў працаваць у віцебскі тэатр імя Я. Коласа і як мастак-пастаноўшчык аформіў там вялікае мноства спектакляў. Прычым мастацкія рашэнні Салаўёва — Сансаняна, як яго называлі ў Віцебску, — дзавалілі ў тым абсалютна неспрыяльным для авангарднай творчасці часе публічна дэманстравалі свае абстрактныя, сюррэалістычныя творы. І вось з 60-х гадоў і літаральна да гэтага лета мастак тварыў і заставаўся верным сабе. Але пры ўсёй ушанаванасці, пры ўсім тых заслугах перад мастацтвам і беларускай культурай, пры ўсёй той пазаве і любові, з якімі да Сансаняна адкрылі яго выставы ў галерэі Шчамыялёва ўсё ж недойчы працавала, што "мала шанлі, мала хвалілі, мала ганарыліся...". У сталічным мастацкім асіроллі, шчыра сказаць, і мада ведалі, мада цікавілі.

На сталічных выставачных пляцоўках цяпер праходзіць Першае трыенале сучаснага мастацтва "Канцэпт" — мастацтва актуальнага, авангарднага, канцэптуальнага. Багату паплету трыенале склаклі творы вялікага мноства прафесійных мастакоў і пачаткоўцаў, якім ёсць чым здзівіць і ўразіць паза межамі традыцыйнай творчасці. Сярод гэтых сучасных, у асноўным маладых аўтараў вылучаецца імя мэтра авангарднага мастацтва Беларусі — Аляксандра Салаўёва з Віцебска, які сёлета пакінуў наш свет, трохі не дажыўшы да свайго 95-годдзя. Яго творчасць — таксама сучасная, таксама маладая. У межах трыенале "Канцэпт" у Гарскай мастацкай галерэі твораў Л. Д. Шчамыялёва і снежня адкрылася выстава жывапісу Аляксандра Салаўёва "Як ёсць...".

Пракрок.

абсалютна бліскучая асоба, ён на працягу многіх дзесяцігоддзяў паслядоўна выкаваўся апапелена са сваймі неўнарванымі талентам. Ён заўсёды быў свабодным у творчасці — і такім заставаўся да апошніх дзён жыцця. Усе свае карціны — жывапіс і графіку — мастак завешчываў Віцебскаму цэнтру сучаснага мастацтва, і выстава "Як ёсць..." арганізаваная Саюзам мастакоў менавіта разам з Цэнтрам. Выстаўлены толькі жывапісныя творы, якія могуць перадаць нешта самае тыповае, эталоннае з творчасці Аляксандра Салаўёва. А ўвогуле ж за паўвека лік работ ідзе на тысячы. У галерэі Шчамыялёва каля 40 карлін, у якіх можна ўбачыць галоўныя, пастаянныя творы творцы. Напрыклад, розныя Пракрокы, розныя лікі, пазнавальныя сюррэалістычныя работы з чорным колерам ці, наадварот, з бгаішчым фарбам; ва ўсім ён стараўся перадаць унутраны свет чалавека, свой унутраны свет. Гэтыя карціны з шэрагу тых, што заўсёды акружалі мастака, былі ў яго майстэр-

Павел Куніцкі. З цыкла "Алфавай".

Сярод пабачанага асабіста я вылучаю скульптуры Паўла Куніцкага, дзе эфектна спалучана пластыка чалавечага цела і чынікі штучнага паходжання, што нагадваюць тэхнічныя прылады. Можна доказа асэнсоўваць, што хацелі стварыць аўтар, але скульптуры ў памяць запалаюць і вяртаюцца фантазію.

Яшчэ задала скульптуру Аляксандра Шапо — кросла з калючым драгам. Страшнаваты вобраз, што выклікае канкрэтны асацыяцыі ў пачатку творчасці. Гэта прадстаўлена ў рабоце паплету Аляксандра Шапо — кросла з калючым драгам. Страшнаваты вобраз, што выклікае канкрэтны асацыяцыі ў пачатку творчасці. Гэта прадстаўлена ў рабоце паплету Аляксандра Шапо — кросла з калючым драгам. Страшнаваты вобраз, што выклікае канкрэтны асацыяцыі ў пачатку творчасці.

Аліксей Сакалоў, Кампанія "Элэгія", створаная ў межах міжнароднага каменнага Фэстывалю скульптуры "Stone Art Festival 2021". На думку аўтара, тут прысутнічаюць асноўныя складнікі Брэс і Танатас. Пуцявыя вачныя і жыццёвыя вочы назираюць за гэтым карагодам.

Пра ролю рытуальнай структуры сацыяму разважае сваімі творамі Кірыл Крахалёў. Кожны аб'ект шыкла можа быць самадастаўковай дэкарацыйнай рэччу для сучаснага інтэр'еру, а разам гэта філасофічнае пасланне.

Андрэй Басальга — графік. Ягоныя творы структурна і сэнсавыя настолькі далёкія ад таго, што робіць творца пачатковага пакалення, да якога належыць і быць мастаком — нашы прызнаны класік, што я не здзіўлюся, калі ў нейкі момант прасторы аркуша для спадара Андрэя стане замала. Не здзіўлюся, калі раптам пабачу ягоныя скульптуры ці іншыя пластычныя аб'екты.

Прыкладна так выглядаюць матэрыялізаваныя міражы 70-х гадоў, калі праз ічыліны ў жалезнай заслонне мы спрабавалі разгледзець, а што ж дзеіцца на тым баку, дзе ўсё не так, як у нас, але абавязкова нашамт лепей. Наталія інфармацыйны гонам, мы пазбавіліся іпозай і прыбалодзод, але не ведаем як рацыянальна выкарыстаць. У любым выпадку выстава дэманструе нашу здольнасць засвойваць чужыя пластычныя мовы. Не чабыць бы пры гэтым сваё...

Як бачыць, і праз нешта разлічліва, давалі авангардысцкую форму можа зразумела распаўсюд пра хвалюючы рэчаіснасць.

Дарчы, гэтыя скульптуры — аповед пра тое, у які камяк моцна матэрыялізаваўся ў духоваў пустаўні прыгожым міражы. Вельмі канцэптуальны твор, варты быць тварам беларускага канцэптуалізму.

Мода. Музыка. Маладосць. У аздобе настальгій

Кожны чалавек хоць аднойчы ў жыцці ды сутыкаецца з праблемаю старых рэччу. І звякніць шыкла, і трываць няма дзе. Нашошта мне стары прайгравальнік і вялікі стое віянальнх пласцінак, калі музыку ў слыхаю праз Сеціва? Але ж гэта памяць коначна... А з гэтымі цацкамі гулялі мае дзеці. А гэтыя кнігі мне няма калі перачытаць, але я калісьці я быў у захапленні ад гэтых тэкстаў — цяпер гляджу на вокладкі і перажываю тое пагучце зноў... А рэчы, якія ні да чаго не прыстаюць, — можа, ад іх пазбавіцца? Не, шкада: сябры дарылі. Мая бабўла да скону заховала цэлую калекцыю шматкоў розных тканін. Гэта быў не "архіў". Бабўла была добрай швачкай, з таго і жыла ў вайну ды і потым — у цяжка пасляваенныя гады. Брала бабўла такі шматок у рукі і расказвала, якая з гэтай тканіны была сукенка, якая з гэтай тканіны была добрай швачкай, з таго і жыла ў вайну ды і потым — у цяжка пасляваенныя гады. Брала бабўла такі шматок у рукі і расказвала, якая з гэтай тканіны была сукенка, якая з гэтай тканіны была добрай швачкай, з таго і жыла ў вайну ды і потым — у цяжка пасляваенныя гады.

адроджэння горада да гадоў, што папярэднічалі так званай перабудове. Сама ж перабудова ў экспазіцыйны кантэкс не трапіла — і правільна: мала часу з тае пары прайшло, каб можна было пра яе нешта ўмянае сказаць.

На выставе асудыцца эмацыяны і сэнсавыя стрывахі, вакол якога вытываеваецца экспазіцыя. Структура выстава складаецца з некалькіх раўназначных лакальных экспазіцый, а ўжо глядзя сам вызначнае, якая з іх для яго гадоўнага. Міярку, што гэта правільнае вырашэнне. Для мяне ў прыватнасці самым шчырым экспанатам стала кніжная шафа з калекцыяй кніг серыі "Бібліятэка сучаснай літаратуры".

Сумны факт: бібліятэка засталася новаму паспалару разам з дзецішчам, якое ён куніў і нашкодзіў бібліятэцы. Новае пакаленне вырашыла, што бацькавыя кнігі ім непатрэбны. Сказалі: "Бры задарма". А калісьці запаняла кніжны збор быў знакам прэстыжу ўпадальніка. Яшчэ выстава — вопратка і пласцінкі, фотаздымкі і папулярныя на той час друкаваныя выданні, прыклады побыту. Ва ўсе часы, пры любым узроўні жыцця людзі імкнуліся побыць упрыгожыць. І, далбог, мінуцы згаданнае перыяду былі не менш за нас цікавымі і нячашчанымі — каму як панчасціца. Хоць і не было ў іх мабільнаў. Сеціва, а самаход уяўляўся раскошяю, як сёння прыватны лятка. Сам я па тым часе не настальгірую, мне сёння лепей. Але з разуменнем стаўлюся да тых, каму, як выдомая песні, калі-нікالی "із абсалютна ўлюбінёна нежно молодость". Прабуда, іншы раз задумываюся, а што з дарогама не матэрыяльнага асіролліа будзе уяўляць каштоўнасць для маіх дзцей? К

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ / фота аўтара

На ёй экспануюцца рэчы, якім панчасціца забегнуць сметніка. Цяпер яны належыць Музею гісторыі Мінска, а таксама ўладальнікам, што разуменьне іх каштоўнасці і перадалі іх музею ў часовае карыстанне. Калі іх прадставіць у правільным кантэксце — а гэта ў далёзным выпадку ў наўнячын, — дык тыя "рэчы з гісторыяй" здольныя выклікаць настальгійныя пачуцці ці самае малое — сапраўднаму цікаваць. Дэклараваная тэма выставы — захапленні мінухай у 1950-1980 гадах. Гэта ад часу пасляваеннага

XX стагоддзе. Рэксвіем.

ні, з якімі ён жыў і глядзячы на якія прывапаў. — Салаўёва трэба глядзець не па адной карціне, — гаворыць дырэктар Віцебскага цэнтру сучаснага мастацтва Андрэй Духоўнікаў, — яго трэба глядзець адразу многа, каб зразумець і ўзровень майстэрства, і глыбіню вобразаў. Яго карціны не падушкуюць да сабе з першага разу, іх не так проста счытаць. Так, гэтыя энергетычныя і насычаныя зместам мастацтва не для лянных.

цэнтру сучаснага мастацтва прывёў у Мінск відэа на некалькі гадзін з манаголам мастака, у якім ён расказвае і пра вайну — а ён яе прайшоў, быў на фронце, — і пра мастацтва, і пра сабе: гэта расповед старога па папашарце чалавека, але такога маладога па думках, па імкненні да творчасці, па ўспрыманні свету. Побач з карцінамі на выставе стаць экран, і на ім выспіна паказваецца гэты маналог — можна прысеці са сабою, паслухаць, сусміць асобу чалавека, у якога было такое цікавае жыццё, з тымі твораі, што высьці побач. Старым мастацтва Салаўёва не можа падацца — магчыма, 30 гадоў таму яго і пярэдыкала свой час, але іпер яго менавіта сучаснае. "Мы хочам, каб гэтыя мастацы ў Мінску стала новым адрасішчым Аляксандра Салаўёва", — кажа Наталія Шаранговіч, пра тое ж самае гаворыць і Андрэй Духоўнікаў: "Гэты мастак павінен быць адкрытым для карціны, павінен заняць месца ў шэрагу першых мастакоў нашай сучаснасці. І мы будзем дзеяць гэтага прашаваць — з тым нацьянальным, без перабольшвання, багаццем, што нашаму Цэнтру, а значыць і Сансаню", і краіне, завшчыў Сансаню". К

Яўген РАГІН

Спраўды, які патрыятызм без дабрны? Менавіта яна дапамагае любіць і людзей, і катой. Наколькі ведаю, бадзяжныя жывёліны — праблема агульнарэспубліканская. Спецпрытулкаў мала, а тыя, што ёсць, — перапоўненыя. Замагча трэба з першапрычынай. У рэдакцыйнай пошце заўжды шмат лістоў пра барацьбу работнікаў культуры з п'янствам, курэннем, наркаманіяй. Вельмі прыгожыя назвы акцый. Але статыстыка злоўжыванняў зніжацца не хоча. Значыць, робіцца ўсё фармальна. Тое ж і з любоўю да Радзімы. Ці здольны на гэтае пачуццё той, хто здзекуецца з братоў нашых меншых? І не здарма калісьці ў школах, бібліятэках і клубах былі “жывыя” куткі з чарапахамі, вавёркамі, вожыкамі ды хаякамі. А яшчэ птушкі спявалі. І мы вучыліся адказваць за тых, каго прывучылі. Так што патрыятызм — не толькі дабрны, але і адказнасць. Ці выходзім мы яе сёння? На важнае пытанне і адказ павінен быць аналагічным, шчырым ды нефармальным. Не забыцца б на гэта.

Менавіта пра адказнасць піша бібліятэкар Астравецкай раённай бібліятэкі Вольга Заянчкоўская: “Спачванне і дапамога — вось два галоўныя кіты, на якіх трымаецца наша грамадства. Вакол шмат людзей, якім патрэбна падтрымка і дапамога (і не толькі людзей. — Я.Р.). На чарговым пасяджэнні аматарскага аб'яднання “Добрае сэрца” стартавала акцыя “Я — валанцёр”. Пры Варнянскай сельскай бібліятэцы аформілі тэатр “10 прычын стаць валанцёрам”. Вельмі спадзяюся, што валанцёраў тут паволье. Урэшце валанцёр — значыць, неабякавы.

Яшчэ адзін ліст з Астравецкай райбібліятэкі даслаў нам Галіна Францкевіч. Называецца ён “Каб стаць прафесіяналам”. Гаворка ідзе пра маладога спецыяліста Настасю Ядзевіч, загодчка адзела культуры і вольнага часу аграгарадка Герваты. Скончыла яна Лідскі дзяржаўны музычны каледж, вярнулася дахаты. У яе была слаўная папярэдніца — Тарэса Бутвіла, якая шмат чаму навучыла дзяўчыну. На сённяшні дзень у Герватях дзейнічаюць тры клубныя фарміраванні: тэатральны гурток, аматарскае аб'яднанне рукадзелья, гурток вакальнага спеву для дарослых. Аўтарка ліста значае, што ўвесь час дзяўчына займаецца ўдасканаленнем клубнай прасторы, імкнецца, каб землякі адчувалі сябе тут камфортна. Ці ж не так становяцца прафесіяналамі?

Насупраць майго акна, на заснежаным газоне ў атачэнні дэкаратыўнага хмызняку днямі ўзнік незвычайны хутарок. Я назваў яго “Кацінае шчасце”. Клапатлівыя жыхары зрабілі для бадзяжных катой жылло з кардонных каробак самых розных памераў. Архітэктура навабуды ўражае. Але адразу знайшліся і кватаранты: белыя, чорныя, рудыя ды стракатыя. Больш за тое, найбольш актыўныя валанцёры паспрыялі таму, каб кошкам зрабілі аперацыі для таго, каб тыя не мелі больш кацянятак. Мера жорсткая, але вымушаная. Штодня хвастуюта грамаду кормяць жанчыны, мужчыны, моладзь, школьнікі, зусім маленькія дзеткі. Уражанне такое, што ўвесь свет любіць насельніцтва хутарка. Хто ж тады прымусіў катой бадзяжыць ды галадаваць, а цяпло шукаць — пад легкавікамі?

Наша хатняя котка Чэлсі падоўгу сядзіць на падваконні і назірае за хутарскай мітуснёй. Яна нават не ўяўляе, што такі лёс можа напаткаць і яе. Правільна, дарэчы, робіць. Яна у сям'і — галоўная. Калі я з прычыны стомы спрабую з гэтым не пагаджацца, крычу і тупаю нагамі, Чэлсі дэманстратыўна знікае, каб праз паўгадзіны весела прыбежчы абдымацца і гладзіцца. Яна — разумнейшая за мяне, бо не прызнае зла, таму спачувае мне і ўсяляк дапамагае справіцца са старасцю. У адным з сённяшніх лістоў напісана, што спачуванне і дапамога — тыя кіты, на якіх трымаецца грамадства. Цалкам згодны.

На тым трымаецца грамадства...

Мы вельмі мала пішам аб прафарынтацыйнай дзейнасці нашых устаноў культуры, і гэта — недаравальна, бо кадравае пытанне застаецца ў сферы культуры адным з надзённых. Таму я з вялікай цікаўнасцю пазнаёміўся з лістом Кацярыны Рудзік з Ашмянаў. Яна распавядае: “Упершыню ў раённым цэнтры прайшоў раённы конкурс “Я — вядучы!” У ім бралі ўдзел сем кратойных артыстычных юнакоў і дзяўчат (школьнікі і настаўнікі) з розных куткоў раёна. Яны дэманстравалі таленты ў чатырох конкурсах: “Візітуўка”, “Вясёлыя гісторыі”, “Майстар слова”, “Імпровізацыя”. Лепшымі сталі школьніцы Насія Галаўіна і Ульяна Астравіч”. Такі конкурс — прамы масток у прафесію работніка культуры. Але гэта толькі пачатак прафарынтацыйнай работы. Ці будзе працяг?

Гаворка пра спачуванне і дапамогу працягваецца. Загодчка адзела бібліятэчнага маркетынгу Ваўкавыскай раённай бібліятэкі Алена Цярэшка піша пра тое, што з снежня ва ўсім свеце адзначаюць Дзень інвалідаў. У мясцовай райбібліятэцы праішоў урок дабрны. На яго прыйшлі выхаванцы аддзялення дзённага зна-

ходжання для інвалідаў і грамадзян сталага ўзросту тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Ваўкавыскага раёна. Да гэтай падзеі была прымеркавана выстава творчых работ інваліда П. групы Насці Адашкевіч.

Рамесніца Любоў Гарбар дала майстар-клас па вышыванні для пацыентаў аддзялення дзённага знаходжання Першамайскага раёна Бабруйска. Пра гэта паведаміла загодчка адзела мастацкай творчасці Бабруйскага палаца мастацтваў Ірына Цыганкова.

У Гродзенскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці працуе выстава “Таленты шчырых сэрцаў”, дзе экспануецца больш за 200 творчых работ людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі з 13 раёнаў Гродзеншчыны. Большая частка твораў прыналежаць сябрам абласной арганізацыі “Беларускае таварыства інвалідаў па зроку”. У экспазіцыі — жывяпіс, разьба па дрэве, роспіс, пляценне з розных матэрыялаў, вышыўка...

“Хвінявіцкая сельская бібліятэка, — піша метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Марына Бортка, — цэнтр фарміравання здаровага ладу

жыцця — заняла першае месца сярод сельскіх і гарнапаяльковых устаноў у VII Рэспубліканскім конкурсе “Бібліятэка — цэнтр духоўнай асветы і выхавання”. А намінацыя называлася “Гісторыя праваслаўя роднага краю”. Бібліятэкар Алена Апанасік зрабіла летаніс Свята-Барыса-Глебскай царквы ўёскі Накрышкі Дзятлаўскага раёна. Гаворка вядзецца не толькі пра гісторыю храма, але і пра біяграфію староў.

Днямі саракагадова юбілей адзначыў народны ансамбль побытавых інструментаў “Каханачка” Мажэйкаўскага дома культуры Лідскага раёна. Удзельнікі калектыву — мясцовыя жыхары-энтузіясты, улюбёныя ў песню. Фішка гурта і яго непаўторнае гучанне — у выкарыстанні прылад працы. За сорак гадоў калектыву здолеў даць звыш 400 канцэртаў у Беларусі і за яе межамі.

Вольга Заянчкоўская з Астравецкага раёна — аўтар шматжанравы. У дадзеным выпадку гаворка вядзецца пра самабытную асобу — Лілію Паўлюсюку з Кямелішак — славу тую вязальшчыцу. Днямі правяла яна аўтарскую, так бы мовіць, вечарыну. Можна было пабачыць выставу адзеньня, звязанага май-

стрыхай, паўдзельнічаць у майстар-класе.

На завяршэнне — дзве навіны са Шчучынскага раёна. Першую даслала метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу райбібліятэкі імя Цёткі Настася Дзедзіён. Чытачы Астрынскай і Жалудоцкай гарнапаяльковых бібліятэк, Лядскай і Тур'янскай сельскіх, інтэграванай бібліятэкі аграгарадка Дэмбрава, дзіцячых бібліятэкі прынялі ўдзел у акцыі “Чытаем творы Максіма Багдановіча” да 130-годдзя са дня нараджэння класіка. Другую навіну даслала бібліятэкар Астрынскай гарнапаяльковай бібліятэкі Ганна Сцяпанчанка. Яна піша пра сустрэчу ў Клубе Неабыхавых Матуль, якая была прысвечана беларускай народнай песні. Гаварылі ў той вечар і пра Уладзіміра Мулявіна, які шмат зрабіў па адраджэнні і папулярызаванні нашай песеннай спадчыны.

Спецыяліст Савецкага раённага аддзела па надзвычайных сітуацыях Мінска Таццяна Бычанок звяртае ўвагу на «дзробязь», якая захоўвае жыццё».

Яна праінфармавала пра тое, што ў мэтах павышэння ўзроўню бяспекі насельніцтва ў перыяд з 4 па 12 снежня 2021 года

На здымках:

- 1 Настасся Ядзевіч з Герватаў.
- 2 Валанцёры з Варнянскай сельскай бібліятэкі, што на Астравецкіне.
- 3 Выстава ў Гродзенскім АМЦНТ называецца “Таленты шчырых сэрцаў”.
- 4 Выступае “Каханачка” з Лідчыны.

ў рэспубліцы праходзіць акцыя па прадухіленні пібелі людзей ад пажараў у жылльвым фондзе “Апавяшчальнік у кожным доме”. Аб існаванні аўтаномных пажарных апавяшчальнікаў сёння ведае кожны. Неабходнасць іх усталяваць ўжо даўно не выклікае сумневаў, аднак, многія людзі пакуль не вельмі выразна разумеюць важнасць дадзенага прыбора і тое, што менавіта ён можа своечасова апавясціць аб беспячаснасці і даць магчымасць выратавання людзей і маёмасці ад пажара. Каб засцерагчы сябе і сваіх блізкіх, неабходна ўсім грамадзянам задумацца аб усталяванні ў сваім жыллі аўтаномнага пажарнага апавяшчальніка.

Беражыце сябе, шануюныя, і пішыце пра цікавае! Сустрэнемся праз тыдзень.

Уселюб — месца незвычайнае

Што такое рэлігійны турызм

Фамільны дом О'Руркаў.

Уселюб — мястэчка на паўднёвым захадзе ад Навагрудка, дзе захаваліся самы старажытны касцёл у Беларусі, а таксама былая сядзіба ірландскага роду О'Руркаў. Доўгі час паселішчам валодалі шляхцічы з роду Неміровічаў. Цяпер месца адраджаецца дзякуючы ў тым ліку судатворнай фігуры Маці Божай Новага Жыцця. Уселюб апошнім часам усё часцей згадваецца ў сацыяльных сетках і турыстычных маршрутах. Найперш з-за касцёла Святога Казіміра (1433 год), які аб'яднаў вакол сябе не толькі католікаў, але таксама прадстаўнікоў іншых канфесій і светапоглядаў. Сёння вёска — адзін з духоўных і культурных цэнтраў рэгіёна, тут праводзяцца фестывалі, экскурсіі і фотавыставы. Ёсць нават галерэя, дзе творцы візуалізацыі могуць паказаць свае шэдэўры глядачам. Але так было не заўсёды. Літаральна за апошнія некалькі гадоў касцёл і тэрыторыя вакол яго ажывіліся і сталі прыцягваць больш турыстаў і вернікаў.

ПАЧАТАК НОВАГА ЖЫЦЦЯ

Калі прабашч парафіі Св. Казіміра кс. Віталь Цыбульскі прыехаў ва Уселюб, то ўбачыў тут толькі старажытны касцёл і дрэвы вакол яго. Святыня патрабавала рамонт і аднаўлення. За што ў хуткім часе святар і яго парафіяне разам і ўзяліся: ачысцілі і ўпарадкавалі тэрыторыю, а потым распачалі рамонтныя працы. Літаральна летась была скончана знешняя афарбоўка будынка.

Так паступова ва Уселюбе пачало стварацца месца, дзе людзі маглі не проста прыехаць “паглядзець касцёл”, але спыніцца, пасядзець за кубкам кавы ці гарбаты і такім чынам проста адпачыць.

“З самага пачатку было цяжка, таму што я нікога не ведаў. Калі прыехаў, то не меў ніякіх фінансаў, з якіх можна было б распачаць... Але Бог неяк паступова прыводзіў людзей, дапамагаў, падтрымліваў. Трэба было толькі супрацоўнічаць з людзьмі, а астатняе рабіў Ён, — уздавае кс. Віталь. — Так мы паступова знаёміліся з жыхарамі, адкрываліся, хоць напачатку былі не вельмі прынятыя. Але гэта, можа, і добра, таму што нашае самалюбства і пыха трохі ўпакорыліся. Мы пачалі дапамагаць: то школе, то дому-інтэрнату, то лячэбна-працоўнаму прафілакторыю, і праз гэта сэрцы людзей паступова пачалі адкрывацца... Такім чынам, ты бачыш, што ў Бога няма нічога немагчымага, калі ў цябе ёсць жаданне штосьці рабіць для людзей”, — дадае святар.

МАЦІ БОЖАЯ, ЯКАЯ ДАПАМАГАЕ НАРАДЗІЦЬ

Праз некаторы час у касцёле з'явілася фігура Маці Божай Новага Жыцця. Яна аказалася судатворнай. Пары, якія прыязджалі ў мястэчка і маліліся Богу каля фігуры аб патомстве, у хуткім часе нараджалі дзяцей, хоць да гэтага доўга іх не мелі.

З'яўленне фігуры — гэта таксама асобная гісторыя. Адночы, падчас рамонтных прац у касцёле, да княззя Віталія на размову прыйшоў адзін чалавек, які распавёў, што ў Польшчы людзі моляцца да Маці Божай Цяжарнай. Гэтая інфармацыя так запала ў сэрца святара, што ён вырашыў даведацца пра гэта больш: пачаў распываць у знаёмых палякаў, але ніхто асабліва не мог пра гэта распавесці.

Аднак польскія ахвярадаўцы вельмі натхніліся ідэяй кс. Віталія зрабіць фігуру Маці Божай у цяжарным стане, і ў хуткім часе яна з'явілася — польскі майстар Марк Козак прывёў у вобраз Багародзіцы.

(Больш падрабязна пра з'яўленне фігуры можна пачытаць на сайце парафіі Natusest.com.)

Пасля з'яўлення фігуры ва Уселюб стала прыязджаць яшчэ больш людзей з розных рэгіёнаў, каб памаліцца, паглядзець на касцёл і проста адпачыць.

Дарэчы, зусім нядаўна, 20 лістапада, ва Уселюб да Маці Божай прыйшла першая пілігрымка — з Навагрудка.

З часам кс. Віталь вырашыў зрабіць новую прапанову гасцям Уселюба — правядзенне безалкагольных свят на прыкасцельнай тэрыторыі. Гэтая паслуга даступная і цяпер для ўсіх, незалежна ад светапогляду і веравызнання.

Віталь Цыбульскі.

Мясцовы касцёл.

Пілігрымка.

ТРАВЫ І ВЫРАБЫ

На тэрыторыі касцёла ў спецыяльным кіёску можна набыць розныя віды гарбаты, лекавыя травы, крэмы, а таксама прадукцыю з мёду.

“Мы ўсё гэта салзім і робім, прытрымліваючыся неабходных нормаў. Ёсць чалавек, які разбіраецца ў гэтых травах і мае вопыт, і тое ж самае з прадукцыяй з мёду”, — распавядае прабашч.

Госці і турысты могуць таксама пачаставацца кавой і гарбатай з хатняй выпецкай у прыкасцельнай кавярні. Тут можна ў тым ліку замовіць паўнацэнны абед або вячэру, каб падсілкавацца пасля інтэнсіўнай культурнай праграмы, або ўзяць на вынас, калі час для пасілку абмежаваны.

Дарэчы, малако, якім частуюць гасцей ва Уселюбе, цалкам натуральнае. Яго бярдуць у мясцовага жыхара, які мае чатыры каровы. Малако можна не толькі пакаштаваць, але таксама і набыць сабе ў запас. Прабашч згадвае, што ўжо былі такія выпадкі, калі аднойчы хтосьці з гасцей набыў аж 20 літраў!

ДАЛІНА ЭЛЬ-КАРЭМ

Цікавосткай Уселюба з'яўляецца таксама Далі-

наваліць гэты рэлігійны кірунак. Гэта цудоўная магчымасць паказаць, што культура, якая ў нас ёсць, будавалася на хрысціянскім падмурку”, — распавядае прабашч.

СТАРАЖЫТНЫЯ МОГІЛКІ І СЯДЗІБА О'РУРКАЎ

Недалёка ад касцёла можна сустрэць рэшткі сядзібы шляхецкага ірландскага роду О'Руркаў, старажытныя могілкі з родавай капліцай-пахавальняй, а таксама ўнікальны парк, што захавалася з тых часоў.

Ірландзец Юзаф О'Рурк пасяліўся ва Уселюбе ў 1820 годзе. Зямлі атрымаў ад Аляксандра I за выдатныя ваенныя заслугі ў часе руска-турэцкай (1812–1815 гг.), а таксама войнаў з Напалеонам.

У мястэчку былі генерал стаў землеўладальнікам. Быў сумленны, лагодны, разумны і спагадлівы да чужога няшчасця, што асаблівым чынам заўважалі сяляне. Імператар Аляксандр I дазволіў Юзафу захаваць тытул графа.

Пасля смерці (1849 г.) генерала пахавалі ў родавай капліцы, непадалёк ад касцёла Св. Казіміра.

ФЕСТИВАЛІ

Сярод іншых актыўнасцей ва Уселюбе таксама праводзяцца фестывалі. Напрыклад, два гады таму парафіяне наладзілі Казіміраўскі фест, дзе выступалі розныя беларускія гурты, ансамблі, а таксама асобныя выканаўцы. Былі наладжаны зоны для гульні, гасцей частавалі мясцовай піццой і каўбаскамі.

“Мы разлічвалі на мерапрыемства малага фармату, а было 400 чалавек. І гэта стала падзеяй года Наваградчыны (арэміхацыя. — рэд.). Далучылі тады школу, дзяцей, райвыканкам...” — угадвае ксёндз Віталь.

Напрыканцы лета, 21 жніўня, ва Уселюбе прайшоў яшчэ адзін фестываль — “Новафэст”. Ён меў ужо чыста рэлігійны характар, але таксама быў адкрыты для ўсіх. Праводзіліся малітвы, набажэнствы, імшы, канцэрт хрысціянскай музыкі, а таксама сведчанні людзей, якія распавядалі пра значэнне веры і Бога ў іх жыцці.

Марыяна ВАЛАСАР
Фота аўтара, з архіва парафіі Св. Казіміра ва Уселюбе, а таксама з адкрытых крыніц.

несці нейкі свае жыццёвыя цяжкасці, даверыць Яму іх, а таксама ўсё сваё жыццё”, — распавядае святар.

МУЗЕЙ, ГАЛЕРЭЯ І ЭКСКУРСІІ

Напрыканцы лета ў парафіі адкрылася спецыяльнае памяшканне, дзе можна будзе пазнаёміцца з рэлігійным бытам звычайнай беларускай каталіцкай сям'і. Там будзе прадстаўлена кароткая гісторыя каталіцтва, традыцыі і пэўныя рэлігійныя рэчы. Таксама ў памяшканні размяшчаецца галерэя, у якой ужо цяпер можна паглядзець выставу фотамастака Віктара Ведзена і экспазіцыю ламінаграфіі. Усе творы можна не толькі паглядзець, але таксама набыць і такім чынам дапамагчы ў развіцці гэтага месца. У будучыні плануецца і далей рабіць падобныя выставы.

У музеі плануецца размясціць таксама ўнікальную рэч канца XVIII — пач. XIX стагоддзя — крыж з гэтага касцёла, які быў знойдзены падчас аранжыроўкі ў полі. Частка яго, якая захавалася, выканана ў ірландскім стылі. Астатнюю частку плануецца дарабіць, каб паказаць, як ён мог бы выглядаць на самой справе. Крыж будзе зроблены часткай кампазіцыі.

Ксёндз Віталь разам са сваімі парафіянамі зараз адвойвае новы для Беларусі від рэлігійнага турызму. Пакуль што арганізаваныя два экскурсійна-паломніцкія туры з Мінску. У іх праграме ёсць магчымасць запісацца на бясплатную экскурсію па Уселюбе.

“Зараз мы хочам усталяваць рэкламу ў Навагрудку і іншых месцах, каб

Выхаванне цікаўнасці да гісторыі і традыцый сваёй малой радзімы — адзін з важных кампанентаў работы клубных устаноў Астравецкага раёна. Менавіта для гэтага пры аддзеле культуры і вольнага часу аграгарадка Рымдзюны актыўна працуюць сёння куток старажытнага побыту.

Ёсць у пакоі і такі куток.

Такцкі станок, які дзейнічае.

Фактычна стварэнне музейнага пакоя пачыналася з пачатку 2000-х. Спецыялісты з абласнога цэнтра параілі паставіць работу кутка на больш навуковую аснову — аформіць дакументацыю, рацыянальна размеркаваць экспанаты.

У 2018 годзе пры дапамозе мясцовага сельгаспрадпрыемства, лясніцтва і сельвыканкама быў зроблены рамонт пакоя, з'явілася магчымасць стварыць экспазіцыйныя комплексы, размясціць экспанаты па тэматычным прызначэнні.

Сёння музейны пакой стаў часткай жыцця загодчыцы аддзела Наталлі Бяляш. Ёй, чалавеку ўлюбёнаму ў свой край, яго гісторыю, хочацца, каб людзі цанілі тое, што калісьці мелі іх продкі. Над гэтым яна працуе мотанакіравана і доўга. Калі ў 2019 годзе ў пакоі было 350 экспанатаў, то ўжо ў 2021-м іх стала больш як паўтысячы і для іх давалося адкрыць другі пакой. І гэта не мяжа, за ім рыхтуецца пакой №3, які будзе напоўнены ўнікальнымі рэчамі мясцовага быту.

Для Наталлі Аляксандраўны галоўнае, каб не страціць таго, што сёння маецца, каб дзеці і падлеткі ведалі гісторыю і этнаграфію краю. Асноўны фонд музея — багаты і этнаграфічны матэрыял, асобна можна вылучыць тэматычную экспазіцыю “Дарога лёну”.

Экспазіцыя шырока выкарыстоўваецца ў адукацыйным і пазнавальным працэсе, пры

У музейным пакоі заўжды людна.

правядзенні тэматычных экскурсій, урокаў.

Менавіта ў гэтым музейным кутку наведвальнікі маюць магчымасць найбольш дакладна пазнаёміцца з культурай Гер-

вацкага краю, іх бытам, светалюбымі, нормаў і звычкамі, пераканана ў тым, што ў шматнацыянальным краі шмат агульнага, але ў той жа час яны адрозніваюцца сваёй самабытнасцю.

Варта адзначыць, што кожны з музейных экспанатаў вылучаецца сваім непаўторным відам, нацыянальным каларытам, уласцівым толькі гэтаму краю.

Такцкі станок, які дзейнічае, выбары з лёну, расшытыя і тканыя ручнікі — каштоўнасць багатай калекцыі аддзела культуры і вольнага часу аграгарадка Рымдзюны ў тым, што яны сабраныя менавіта ў Гервяцкім краі.

Экскурсіі ў этнаграфічным кутку праходзяць у форме дыялогу, у нязмушанай абстаноўцы знаёмства з экспанатамі, дзе дазваляецца крапаць іх рукамі. Усё гэта дазваляе захаваць пераемнасць пакаленняў, адчуць сувязь часоў, прыналежнасць уласнага лёсу да лёсу роднага краю.

Музейны пакой Гервяцкага краю — жывы арганізм, які дынамічна развіваецца, папаўняюцца яго фонды, пашыраюцца экспазіцыйныя кантакты. Сёння пакой — гэта месца сустрэч розных пакаленняў, дзе кожны прысутны міжволі адчувае пачуццё гонару за сваю малую Радзіму.

Галіна ФРАНЦКЕВІЧ

Як працуецца раннім Дамам і Цэнтрам культуры падчас неспрыяльнага эпідэміялагічнага становішча? Чым сёння жывуць Дамы і Цэнтры культуры розных раёнаў Беларусі? Як рэагуюць на скарачэнне колькасці наведвальнікаў канцэртаў і творчых імпрэз? Ці актыўна чаюць у інтэрнэце, прыцягваючы ўвагу не толькі сталых, але і новых сваіх прыхільнікаў? Гэтыя ды многія іншыя пытанні “К” задала кіраўнікам некаторых РДК Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

ЗНАКАМІТЫ “ЦЕРАМОК”

Не скарэц, што многія раённыя Дамы і Цэнтры культуры Беларусі нават у сённяшніх неспрыяльных эпідэміялагічных умовах працягваюць сваю творчую дзейнасць у розных фарматах — як у рэальным, так і ў віртуальным свеце. І гэтыя дзейнасць прыносяць свой плён.

— Напрыклад, мы запісваем спектаклі нашага ўзорнага ляльчнага тэатра “Церамок” і выкладваем іх у Сёціва, — кажа дырэктар раённага Цэнтра народнай творчасці і культуры на-дасугавай дзейнасці Дубровенскага раёна Анастасія Вазміцель. — Падлічыўшы колькасць праглядаў, можна сказаць, што гэтыя спектаклі карыстаюцца значнай цікавасцю ў нашых глядачоў. Да нас нават прыходзяць хлопчыкі і дзяўчынкі, якія глядзелі гэтыя відэаролікі, з просьбай запісаць іх у тэатральны гурток, каб таксама паўдзельнічаць у падобных пастаноўках.

Да слова, цікаваць да ўзорнага ляльчнага тэатра “Церамок” не выпадкова. Днямі гэты тэатр атрымаў Дыплом у абласным дыстанцыйным конкурсе ляльчых тэатраў і багалежных калектываў “Ляльчыны свет”. Так што тэатральная пастаноўка калектыву з Дуброўна вядомы далёка за межамі свайго раёна — на ўсёй Віцебшчыне.

Варта сказаць, што план плагатных паслуг, нягледзячы на сітуацыю з Covid-19, установам культуры Беларусі не зменшылі, таму супрацоўнікі Цэнтра цягам года актыўна зараблялі грошы. Па словах кіраўніка Дубровенскага РЦНТКДД, найбольш у “скарбонку” плагатных паслуг прынеслі грошы за шматлікія канцэртныя праграмы (у тым ліку і выязныя), дзіцячыя дыскатэкі, а таксама шік-ток-вечарыны, якія вельмі палюбіла моладзь. Натуральна, усе гэтыя і многія іншыя масавыя мерапрыемствы ў Дуброўна ладзяцца з захаваннем сацыяльнай дыстанцыі, а наведвальнікаў канцэртаў ветліва просяць насіць маскі і карыстацца антысептыкамі.

Самае распаўсюджанае рамяство

Пляценнем з саломкі займаліся здаўна. З яе выраблялі хатнія рэчы, абярэгі, галаўныя ўборы, цацкі і ўпрыгожванні. Традыцыі пляцення працягваюцца і сёння. Цяпер найбольш папулярныя куфэркі, шакатулкі, насценныя пано, галаўныя ўборы... На Свіслаччыне, мабыць, гэта самы распаўсюджаны від традыцыйнага рамястваў.

Майстар аддзела рамястваў і традыцыйнай культуры Ірына Фунт, якая валодае добрымі ведамі і вялікімі ўменнямі ў гэтай галіне, праводзіць майстар-класы па тэхналогіях апрацоўкі і пляценні з саломкі. Творчую дзейнасць пачала ў 2011 годзе ў доме рамястваў. Самастойна займалася вывучэннем літаратуры па саломаляценні, спрабавала розныя тэхнікі і паступова ўдасканальвала свае навыкі.

Майстар у сваіх работах выкарыстоўвае такія віды і спосабы пляцення, як прамое, “зубатка”, з чатырох саломін, вітое, пляценне з шптанай і няшотнай колькасці саломін. Пры вырабе саламяных скульптур, птушак, жывёл, лялек выкарыстоўваецца пучкавое пляценне. Ірына займаецца стварэннем дэкаратыўных пано, кветак, ваз, саламяных скульптур, капелюшоў, вяночкаў, абручкаў і іншых мастацкіх вырабаў. Саламяны

Ірына Фунт.

сувенір лічыцца вельмі папулярным і найбольш даступным.

У 2016 годзе яна ўзнагароджана дыпломам 2-й ступені на абласной выстаўцы-конкурсе саломаляцення “Саламяны цуд” у намінацыі “лепшыя сувеніры з саломкі”, у 2017 годзе за ўдзел у рэгіянальным свяце-кірмашы ўзнагароджана дыпломам 2-й ступені ў намінацыі “лепшыя велікодныя кошкі” у рамках рэгіянальнага свята-кірмашы “Гродзенскія традыцыі” да свята Вялікадня.

А летася за ўдзел у абласной выстаўцы-конкурсе “Велікодны падарунак” узнагароджана дыпломам 1-й ступені ў намінацыі “лепшыя велікодныя кошкі”.

Ірына Іванаўна — актыўны ўдзельнік абласных, раённых конкурсаў і выстаў. Свае навыкі і ўменні перадае праз індывідуальныя і групавыя майстар-класы па саломаляценні.

Аксана ВАСІЛЬКА, загодчык аддзела рамястваў і традыцыйнай культуры Свіслацкага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці

Саламяны капялюш.

Упрыгожванні з саломы.

Цік-Ток у рэжыме нон-стоп, або YouTube спяшаецца на дапамогу

Удзельнікі ўзорнага ляльчага тэатра Дубровенскага РЦНТ і КДД.

У ГОСЦІ ДА РАДЗІМІЧАЎ

Падобная карціна, дарэчы, назіраецца і ў суседзяў — на Магілёўшчыне. Як расказала “К” дырэктар цэнтралізаванай клубнай сістэмы Чавускага раёна Ваяніцкіна Ахметова, яе супрацоўнікі актыўна нападваюць кантэнтам старонкі ў сацыяльных сетках, выкладаючы туды анлайн-канцэрты, відэаролікі ды шмат іншай, карыснай для наведвальнікаў, інфармацыі.

Акрамя анлайн-мерарыемстваў, ладзяцца, натуральна, і рэальныя, скажам, конкурсы дзіцячай творчасці “Маленькая зорка”, раённы агляд-конкурс аматарскай творчасці сярод арганізацый і прадпрыемстваў Чавускага раёна “Вытокі творчасці”, міжрэгіянальнае свята-конкурс “Зялёныя каляды”, а таксама конкурс прафесійнага майстэрства работнікаў сельскіх клубных устаноў “Жыві, мая прафесія!”. Да таго ж з 2014 года на тэрыторыі аграгарадка Радамля Чавускага раёна праходзіць этнасвята ранняга Сярэднявечча “У госці да радзімчаў”, заснаванае на падзеях і стылістыцы X—XII стагоддзю. На імпрэзу запрашаюцца этнаграфічныя калектывы, ладзяцца майстар-класы па традыцыйных рамёствах, гледачам прапануюць выставы-продажы рамесніцкіх вырабаў, а ўсе ахвотныя могуць убачыць тут тэатралізаваныя дзеі, звязаныя з побытам і абрадамі радзімчаў.

Што ж, як кажуць, паглядзець у Чавускім раёне сапраўды ёсць на што. А асабліва — на новы будынак раённага Дома культуры, урачыста адчыненага тут тры гады таму.

— Пасля праведзенай рэканструкцыі тут вельмі добра працаваць, — гаворыць Ваяніцкіна Ахметова. — Значна павялічыліся плошчы устано-

вы культуры, вельмі ўрачыста выглядае глядзельная зала, ёсць месца для правядзення дыскатэк, зала для заняткаў харэаграфіяй. І, канешне, усюды ўсталяванае сучаснае музычнае і відэаабсталяванне. Магу з упэўненасцю сказаць, што шпяр усе ў нашай установе зроблена для эфектыўнага правядзення культурных мерапрыемстваў. Запрашаем “Культуру” да нас у госці — паглядзець на новы будынак сваімі вачыма!

Што ж, варта будзе абавязкова завітаць у Чавускі самым бліжэйшым часам. А яшчэ дадам, што, па словах Ваяніцкіна Ахметова, тут вельмі строга ставяцца да ўсіх неабходных мерапрыемстваў, скіраваных на супрацьстаянне каранавірусу. А гэта і захаванне сацыяльнай дыстанцыі, і масачны рэжым, і апрацоўка і праветрыраванне памяшканняў мясцовага РДК.

ЦІКАВОСТКІ АНЛАЙН

Ёсць свае цікавосткі і ў Карэліцкім раёне Гродзенскай вобласці. Цяпер мясцовыя супрацоўнікі клубнай сферы актыўна рыхтуюцца да пачатку зімовых святаў — Каляды і Новага года.

Напрыклад, учора, 10 снежня, на цэнтральнай плошчы адбылося ўрачыстае запальванне агнёў галоўнай ёлкі гарадскога пасёлка. Дзея пад назвай “Насустрэч навагоднім чудам” уключала ў сябе удзел у танцавальных флэш-мобах, конкурсе “Навагодні забег”, падчас якога можна было атрымаць галоў-

Конкурс малюнкаў у Хойніцкім РДК.

ДУ “КАРЭЛІЦКІ РАЁННЫ ЦЭНТР КУЛЬТУРЫ І НАРОДНАЙ ТВОРЧАСЦІ”

Аб'ява на старонках у сацыяльных сетках Стаўбцоўскага РДК.

ны прыз свята — падарункі ад Дзядулі Мароза, а казачныя персанажы адорвалі гасцей станоўчымі эмоцыямі і морам пазітыву.

— Таксама ў хуткім часе ў нашай установе адчыніцца Рэзідэнцыя Дзеда Мароза, — адзначыла “К” дырэктар Карэліцкага РЦКІНТ Наталія Гароднік. — Там будзем ладзіць анімацыйныя навагоднія праграмы для дзетак, у тым ліку і на платнай аснове. Таксама традыцыйна будзем віншаваць дзетак з Калядамі і Новым годам дома.

А яшчэ ў Карэлічах ладзіцца раённы конкурс “Зімовая казка”, у якім можа паўдзель-

нічаць кожны ахвотны і зрабіць упадабанага казачнага персанажа, які потым будзе прадэманстраваны на цэнтральнай плошчы гарадскога пасёлка падчас калядных і навагодніх святаў.

Па словах Наталіі Гароднік, клубныя ўстановы раёна актыўна зараблялі грошы летам, калі праводзілі ў сельскіх паселішчах розныя брондавыя мерапрыемствы. Многія з гэтых імпрэз пасля выкладваліся на відэахостынг YouTube, дзе карысталіся значнай цікавасцю ў гледачоў.

Да слова, прыкладна па такой жа схеме працавалі летам і супрацоўнікі клубнай сферы Стаўбцоўскага раёна. Як расказаў дырэктар Стаўбцоўскага РДК Валерый Пугач, у летнюю пару ў сельскіх клубах раёна прайшлі шматлікія канцэртныя мерапрыемствы, у тым ліку пры ўдзеле як мясцовых, так і прыезджых артыстаў.

— Гэтыя канцэрты карысталіся значным попытам, — адзначыў Валерый Пугач, — таму іх наведвала вялікая колькасць людзей. Гэта значна паспрыела нам у выкананні плана платных паслуг, а таксама дазволіла нам выканаць паказчыкі Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” па наведвальнасці канцэртных мерапрыемстваў.

У саміх Стоўбцах летам актыўна ладзілі дзіцячыя забавляльныя праграмы, летнія канцэрты і моладзевыя дыскатэкі, а таксама запрашалі на шыржавыя імпрэзы з лазерным шоу і пеннай дыскатэкай. Не варта і казаць, што ўсе падобныя мерапрыемствы таксама карысталіся значным попытам у гараджан.

ТРАНСЛЯЦЫ У ВІРТУАЛЬНЫМ СВЕЦЕ

Шматлікія акцыі як у віртуальным, так і ў рэальным свеце ладзілі супрацоўнікі клубнай

сферы Хойніцкага раёна Гомельскай вобласці. Па словах дырэктара Хойніцкага РДК Наталіі Варапаевай, многія канцэрты, што праходзілі ва ўстанове культуры, адбываліся ў рэжыме прамых трансляцый, якія досыць актыўна глядзелі ўсе ахвотныя.

— Скажам, менавіта ў рэжыме прамой трансляцыі нядаўна прайшла тэматычная відэапраграма “Гартаючы старонкі мінулага”, прысвечаная дню Кастрычніцкай рэвалюцыі, — адзначыла Наталія Варапаева. — Таксама на нашым YouTube-канале можна убачыць і калядныя канцэрты, і майстар-класы, скажам, па вырабе кошыхаў пад пасхальныя яйкі, ды многае іншае.

А вось у Жабінкаўскім раёне, што на Брэстчыне, свайго сайта мясцова галоўная ўстанова культуры не мае.

— Справа ў тым, што дзя таго, каб мець сайт, патрэбны адпаведны спецыяліст, каб выкладаць на ім пэўны кантэнт, — патлумачыла дырэктар Жабінкаўскага раённага цэнтралізаванай клубнай сістэмы Ірына Дулевіч. — Таму пакуль актыўнічаем у сацыяльных сетках, выкладаем там фота і відэа з нагоды праведзеных імпрэз культурнай тэматыкі.

Дарэчы, як адзначыла Ірына Дулевіч, на пачатку гэтага года клубныя супрацоўнікі атрымлівалі многа заявак ад гарадскіх і сельска-гаспадарчых арганізацый, а таксама санаторыяў на правядзенне тэматычных канцэртных праграм, што дазволіла значна папоўніць “скарбонку” плана платных паслуг. Цяпер работнікі сферы рыхтуюцца да правядзення навагодніх мерапрыемстваў, бо, як вядома, Новы год і Каляды — тая пара, калі культурныя імпрэзы ладзяцца адна за адной, у рэжыме нон-стоп. Прычым як для маленькіх, так і для дарослых наведвальнікаў.

І, канешне, тут, як і ва ўсіх іншых раёнах Беларусі, актыўна на сочыць за захаваннем бяспечнай сацыяльнай дыстанцыі, масачным рэжымам пры правядзенні канцэртаў, наўнясоў антысептыкаў, праветрыраванне памяшканняў і іншымі неабходнымі мерапрыемствамі, скіраванымі на супрацьдзеянне інфекцыйным захворванням.

Што ж, як вынікае, многія клубныя ўстановы даволі няблага існуюць побач з той сітуацыяй, якая ўзнікла ў нашай краіне — ды і ва ўсім свеце! — з-за распаўсюджвання каранавіруснай інфекцыі.

Зварот да цікавых рэальных і віртуальных мерапрыемстваў, актыўнае пацікаўленне сябе ў інтэрнэце і сацыяльных сетках, а таксама шчыльнае ўзаемадзеянне з моладзю ў цікавых ёй фармацях (згадаем хоць бы тая ж моладзевыя шк-ток-вечарыны!) — усё гэта прыцягвае ўвагу ўсё большай колькасці наведвальнікаў і прымушае клубныя супрацоўнікі ісці ў нагу з часам. І яны з гэтымі выклікамі сённяшняга, даволі няпростага і складанага, часу паспяхова спраўляюцца.

Азіраючыся, узгадваю да ўнія падзеі, аналізую: які вычварны ланцуг сустрэч і абставін!.. Але напачатку неабходна тлумачальныя інфармацыя пра дзве жыццёвыя лініі, якія праз кінавыпадак сшыліся раз, а больш як праз паўстагоддзя суджана ім будзе перасекчыся — ды так неспадзявана!

***

Масквіч Мікіта Хубаў на “Беларусьфільме” ў 1963-м сумесна з масквічом Андрэем Кірылавым абаранялі дыплом кінааператараў ва ВГИКа, здымаючы “Трэцюю ракету” паводле Васіля Быкава. Жорсткая фабула, прафесійны сцэнарый, моцная рэжысура Рычарда Віктарава — франтавіка, які і аўтар сцэнарыя, — дыплом аператара абаранілі бліскача. “Слуп” італьянскага рэалізму кінарэжысёр Джузэпэ дэ Санціс ухваліў карціну словамі: “Я гэтаму фільму аддаў бы ўсе прызы ўсіх фестываляў!” І сапраўды: паста-новачныя эпізоды атак, бамбёжак і баёў, паводзіны персанажаў выглядалі нібы знятымі аператарамі-кінаханікёрамі, удзельнікамі той вайны!.. Праўда, адзін высокі военачальнік СССР “Трэцюю ракету” не ўхваліў і вельмі рэзка выказаўся аб кіназатрахах, дзе яе дэманстравалі. Але абышлося.

Кірылаў адбыў у Маскву, а Хубаў на шэсць наступных гадоў пленнай працы затрымаўся ў Мінску. Сам па сваіх сцэнарыях і ў суаўтарстве зняў адзначаныя фестывальнымі ўзнагародамі дакументальныя карціны “Штодзённасць салёных забояў”, “Брэсцкая шаша”, “Шчырая размова”, “На старых сенажах”.

1.

Напрыканцы 65-га нас нехта звёў. У час застолля ў рэстаране “Беларусь” — тады насупраць стадыёна — збліжаліся, даводзілі пра сябе, краналі ў размове тое-сёе, а потым стаў я абмалёўваць цудоўны горад, у якім вырас, — улюбёную Гародню. Мікіта зацікавіўся, але заўважыў, што для фільма аб горадзе патрэбна знайсці сюжэт, які б звязаў аповед, нейкую падсветку падзеі. Я прапанаваў:

— Ёсць такая ідэя: гарадскі бюджэт — “Гарадзенскі кашэль”.

Хубаў з цікавеннем глянў і сказаў словы, якімі ганаруся па сёння:

— Валодзя, за ўвесь мой час тут вы адзіны чалавек у Мінску, які сказаў, што ў яго ёсць ідэя.

Канешне, неўзабаве мы перайшлі на “ты”.

Па нашых сумесных сцэнарыях Хубаў-рэжысёр адзін за другім у другой палове 60-х зняў “Гарадзенскі кашэль”, “Святочны альбом”, “На нашай вуліцы святая”, “Хатынь, 5 км” (сумесна з Алесем Адамовічам і Ігарам Калоўскім). Апошнім стаў шырокакранны фільм “Герой не спазняюцца”.

***

У заўяці і ў сцэнарый мы падкрэслівалі, выразна наіскалі: ваенна-патрыятычная тэма, піянеры чакаюць прыбыцця ў іх вёску Доргунь ветэранаў мінулай вайны, якія ваявалі тут! Канешне, гэта былі хітрыкі: мы ж з Хубавым ведалі, што ніякія героі не

Фільм “Герой не спазняюцца” — т/а “Летаніс” к/ст “Беларусьфільм” — быў зняты ў 1968 годзе, тады ж выпушчаны ў пракат. А ў 2020-м данеслася ад яго нечаканае рэха — ды не ледзь чутнае. І я неспадзявана дазнаўся —

Як адазвалася наша кіна-слова

з’явіцца, ніхто не прыедзе. Але даверлівыя піянеры сустракаюць рэйсавы аўтобус за аўтобусам, дацямна, чакаюць... вераць. Дзетак на прыпынак прыходзіць усё менш... І толькі адзін, апошні хлопчык, выкрываючы: “Усё роўна яны прыедуць!” — дачакаўся: з лесу вырываецца калона грозных танкаў, сённяшнія танкісты, не збаўляючы хуткасі моцных равучых машын, вітаюць хлопчыка!

Чаму абралі Доргунь — вёску ў заходнім куточку Беларусі,

бістых сустрэчах са мной Мікіта заўсёды перадаваў прывітанне “Віктаравічу”.

Пасля фільма “Герой не спазняюцца” ў 1968-м Мікіта з’ехаў у Маскву назаўсёды. Пра нечаканую развязку, якая адбылася ў лютым 2020-га, яму ўжо не дазнацца: адышоў у лістападзе 2018-га.

***

А паралельна ў тыя ж гады, што і наша кінасупрацоўніцтва з

мене з вамі, Уладзімір Аляксандравіч, сустрэцца... Мама да смерці не раз прасіла, нават загадвала мне: “Сын Аляксандра Віктаравіча Арлова жыве ў Мінску, ён рэжысёр, знайдзі яго і аддзяч за тую дапамогу, за твае доброты, якія Віктаравіч зрабіў для нашай радзіны Колтвін-Ціцінскіх, літаральна ратаваў нас... Знайдзі яго сына, раскажы пра гэта — ты ж сведка!..” Але я ўсё саромелася. А вось бачу вас у тэлеперадачах “Люблю і памятаю” па БТ-3 — і ўрэшце расшылася...

Леанціна Фёдар Колтвіны, мама і тата.

бліз мяжы з Польшчай і Літвой?

***

А мой тата Аляксандр Віктаравіч тады быў на пасадзе старшыні Сапоцкінскага гарпасяліковага выканкама — у ягоную, як ён казаў, “парафію” з сямнаццаці вёсак уваходзіла і Доргунь. Гэта ён арганізаваў і піянераў з важаўтай і барабанами, і маршрутныя аўтобусы ў патрэбныя кінематаграфістам часы, і танкі, і размяшчэнне на начлегі здымачнай групы рэжысёра Мікіты Георгіевіча Хубава. А яго самога — сябра і суаўтара сына старшыні — пасялілі ў доме старшыні выканкама. Я прывёз групу туды ў першы раз і ад’ехаў, таму сведкам на бліжэйняй Хубава з мамі бацькам не быў і на здымкі з Мінска не прыежджаў. Але неўзабаве ў доме Арловых у Сапоцкіне Хубава ўжо звалі пахатняму “Мікіткам”, а галаву радзіны Хубаў клікаў па-свойска: “Віктаравіч”. Ён і пазней сустракаўся з мамі бацькамі ў Мінску, калі яны заезджалі да мяне. Пры тэлефонных, пісьмовых ці аса-

Маці і бабуля.

Хубавым, у той жа вёсцы Доргунь завязваўся і развіваўся іншы цікавы сюжэт, звязаны з фільмам “Герой не спазняюцца” з яго ўдзельнікам-

хлопчыкам, з домам Арловых у Сапоцкіне і мной-мінчуком. Сюжэт той амаль дэтэктыўна развіваецца ў сувязі з нашай даўняй стужкай ажно праз 52 гады...

Божухна, як мільгацяць гады тыя!

2.

У лютым 2020-га ў мяне ў Мінску раздаўся званок з Гародні: усхваляваныя жаночы голас удкаладняў: ці я Уладзімір Арлоў, ці я рэжысёр, ці сын Аляксандра Віктаравіча Арлова з Сапоцкіна, ці сапраўды маю дацэнненне да фільма “Герой не спазняюцца”, які ў 1968-м здымаўся ў Доргунь?

Усё пацвярджала.

Тады жанчына па тэлефоне прадстаўляецца: “Ядвіга Бялая, ў дзявоцтве Колтвін, — і выкладвае: — Той стойкі ўпарты хлопчык у вашым фільме — яму там дзесяць год — мой старэйшы брацік Віця Колтвін... Праз шэсць год пасля фільма, у 74-м, яго не стала, загінуў... Так хацелася б

вінкамі. Ніжэй, пад паўкруглым шклом, ахалоджваліся трохлітровыя слоікі з бярозавікам. Усё.

А што можна было есці, чым насішыцца — тое “давалі”, “выдавалі ў продаж”, “даставалі”, здабывалі “па блаце”, атрымлівалі зрэдку ў нейкіх заказах ці па талонах-купонах — і чэргі, чэргі... Затое дапамагаў СССР усім у свеце, хто толькі заяўляў, што надумаў “будаваць камунізм”: нейкім “слабаразвітым краінам”, іграючы ролю сытых і заможных, хая хлеб сам СССР закупаў ужо за золата ў Канадзе, ЗША.

Памятаю гаспадыню пакояў, дзе я студэнткам кватараваў, — маці трох дзетак. Яна пры мне праглядала газету і раптам натыкнулася, прачытала: “Навадненне ў Індыі..”

Далей былі словы, якія не прыдумалі б нават нашы выдатныя камедыёграфы Макаёнак ці Дзялендзік. Жанчына задумліва выршала:

— “Навадненне ў Індыі..” Навадненне ў Індыі — трэба ісці па гарох, бо й гароху не будзе!

Тады ж, у 1964-м, ідэолагі з удыхам палёгі паклалі на паліцу кінашэўэр — карціну “Беларусьфільма” паводле Уладзіміра Караткевіча “Хрыстос прыязміўся ў Гародні”, дзе псеўда-Хрыстос рабіў “чуд”: алкрываў касцельныя амбары з зернем, тым уціха-мірваючы галодны бунт народа, задавальняючы хлебам патрэбы...

Так жывіў СССР, так жыла Беларусь, так жылі ў Сапоцкіне, так жылі ў вёсцы Доргунь. Так жылі ў той вёсцы радзіна Колтвін (па бацьку) і Ціцінскіх (па мамі).

*****

Маці Леанціна Станіславаўна, бацька Фёдар Сяргеевіч, чашвёра дзетак: Юра 1957-га года, Віця 1958-га, Жанна 1962-га і Ядвіга 1964-га. Раптам у год нараджэння самай малодшай бацька памёр. Як далей жыць?! Ну так, бабуля — матчына мамі — прыглядзіць за дзеткамі, але цяпер на шасцёх чалавек, на шэсць галодных ратаў — адзін працаздольны: мамі Леанціна.

У Доргуні — саўтас, неабсяжныя надзелы цукровых буркоў, якія не раз за лета трэба прапалваць, потым збіраць, цягаць кошыкамі ў кучы, ды шмат і іншых прац у палях і на фермах... Нагадаю: 60-я гады, тады яшчэ мала механізацыі — усё ручкамі, ручкамі!

І тут на дапамогу напаўсіротам прыходзіць мой тата.

Ядвіга згадвае:

— Я дакладна не магу ўзгадаць, як так атрымалася, што ў мамы склаліся цёплыя адносіны з вайшай сям’ёй. Я не магу сказаць, што яны сябравалі не разлі вада. Я падзяляю тым, што сама памятаю, з шпелінай згадваю. Адносіны Арловы з намі падтрымлівалі, былі неарнадушныя. Я дзіўчынкай часта бывала ў вас дома, добра памятаю двор, пакой дома, пёшо Ліду (эта мая мача-ча. — Аўтар) — яна мяне частавала “смачняткамі”, вашу бабулю: калі мы разам ляжалі ў балніцы, яна мне, дзішо, расказвала казкі... І, канешне, памятаю дабрадзея Аляксандра Віктаравіча Арлова.

Што ж так зблізіла абезгалоўленую гаротную сям’ю тутэйшых з вёскай Доргунь і прыезджана савецкага чыноўніка?

(Заканчэнне будзе)
Уладзімір АРЛОЎ,
кінарэжысёр

Аўтар “Зоркі Венеры” на паштоўках

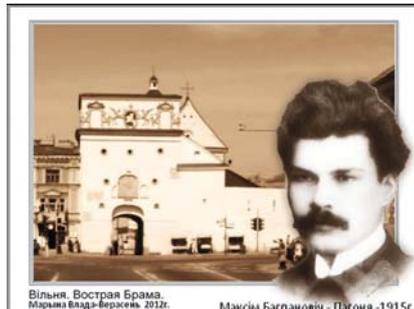
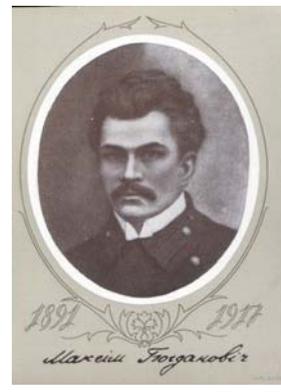
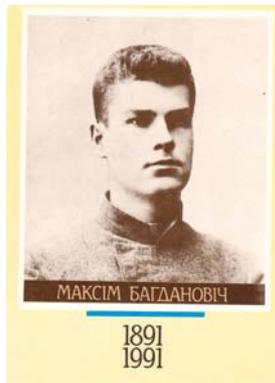
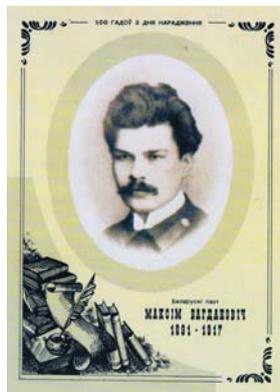
Да 130-годдзя з дня нараджэння
Максіма Багдановіча

Першыя паштоўкі ў гонар беларускіх літаратараў з’явіліся ў 1906 годзе. Іх выпусціла беларуская выдавецкая суполка ў Санкт-Пецярбургу “Загляне сонца і ў наша ваконца”. На паштоўках былі партрэты Вінцэнца Дуніна-Марцінкевіча, Францішка Багушэвіча і Янкі Лучыны.

Класік беларускай літаратуры, аўтар знакамітай “Зоркі Венеры” Максім Багдановіч (1891–1917) на паштоўках з’явіўся пасля Другой сусветнай вайны. У 1958, 1963 і ў 1973 гадах у беларускіх дзяржаўных выдавецтвах выходзілі падборкі паштовак з партрэтамі многіх беларускіх пісьменнікаў. Сярод іх быў і партрэт Максіма Багдановіча. А ў 1978 годзе маскоўскае выдавецтва “Советский художник” партрэт Максіма Багдановіча беларускага мастака Монаса Манансона (1917–1980) рэпрадуцыравала на паштоўцы.

Арыгінальная паштоўка, прысвечаная Максіму Багдановічу, з’явілася накладам 10 000 асобнікаў у 1981 годзе ў мінскім выдавецтве “Беларусь”. Над паштоўкай працавалі вядомыя майстры — графік Пятро Драчоў (1937–2005) і фатограф Валянцін Ждановіч (1937–1992), якія па архіўных матэрыялах

ры пабачылі свет да 100-годдзя Максіма Багдановіча. Былое Міністэрства сувязі СССР у 1991 годзе ў Маскве выпусціла 100-тысячным накладам паштоўку, на якой адлюстраваны партрэт Максіма Багдановіча, чарніліца з пяром, кнігі ў левым куточку паштоўкі і тэкст зверху: “100 гадоў з дня нараджэння”, а ўнізе пад партрэтам напісана: “Беларускі паэт Максім Багдановіч”.

прыгожай Марыі Багдановіч і радкі з верша Максіма: “І ціха думаў я: быць можа, любоў, палёгшы ў трунах, перамагла і смерці жах!”. А на адваротным баку паштоўкі надрукаваны верш паэта “Раманс”:

*Не знайсці мне спакою
Ні цёмнай ночай, ні днём,
Бо любоў мяне мучыць і паліць
Пякельным агнём.
Але ведама: каб апаліўшыся,
Боль заглушыць, —*

ма Багдановіча Ніны Ваташы (1908–1997) аднавілі партрэт паэта і перанеслі яго на паштоўку. Дарэчы, Ніна Барысаўна Ваташы ўсё жыццё займалася багдановічазнаўствам. Яна адшукала і апублікавала невядомыя тэксты, аўтографы і фотаздымкі Максіма Багдановіча, склала літаратурны альбом пра яго жыццё і творчасць (сумесна з Алегам Лойкам, 1968) і зборнік успамінаў і біяграфічных матэрыялаў “Шлях паэта” (1975), бібліяграфічны ўказальнік твораў, аўтографу і крытычнай літаратуры “Максім Багдановіч” (1977). Ніна Ваташы адсачыла гісторыю партрэта Максіма Багдановіча. На паштоўцы той партрэт, які ўпершыню з’явіўся ў другім выданні зборніка “Вянок” (Вільня, 1927), уяўляе сабой фрагмент з групавога здымка супрацоўнікаў яраслаўскай газеты “Голос”, дзе працаваў паэт, зроблены ў 1915 годзе.

Некалькі паштовак з выявамі класіка беларускай літарату-

дановіч 1891–1917”. Аўтарам паштоўкі з’яўляецца мастачка Яўгенія Галубятніківа.

Арыгінальная паштоўка да 100-годдзя Максіма Багдановіча выйшла з друку ў Нью-Ёрку. Паштоўку выпусціў Беларускі Інстытут навукі і мастацтва, аўтарам яе з’яўляецца мастачка Ірэна Рагалевіч-Дудко. Паштоўка выйшла на беларускай і англійскай мовах.

Адзначыла 100-годдзе класіка і мінскае выдавецтва “Беларусь”. Яно ў 1991 годзе таксама выпусціла паштоўку, прысвечаную Максіму Багдановічу, у афармленні Міхала Баразны.

Шмат зрабіла для ўшанавання памяці Максіма Багдановіча гродзенская паэтка і публіцыстка Данута Бічэль. Дзякуючы яе рухлівасці ў 1986 годзе ў Гродне быў адкрыты музей паэта, дзе спадарыня Данута да 1998 года яго ўзначальвала. Гэта дзякуючы Дануце Бічэль у гродзенскім музеі Максіма Багдановіча адбыва-

МАРЫЯ БАГДАНОВІЧ
1869—1896

ліся шматлікія вечары, сустрэчы, прэзентацыі. Музей выдаваў буклеты, кнігі, запрашэнні і, вядома ж, паштоўкі. У 1996 годзе ў Гродзенскай друкарні накладам 500 асобнікаў была выпушчана паштоўка, прысвечаная маці Максіма Багдановіча Марыі Багдановіч (1869–1896). На адным баку паштоўкі змешчаны партрэт маладой і

*Трэба толькі да раны
Халоднай зямлі прыляжыць.
Пэўна прыйдзеца мне
Пахавацца ў сырую зямлю,
Каб суцішыць мучэнні
І тую забыць, што люблю.*

У 1997 годзе Гродзенскі музей Максіма Багдановіча выдае яшчэ адну паштоўку, на гэты

раз з партрэтам паэта. Наклад паштоўкі складаў 400 асобнікаў.

Грамадска-культурны дзеяч, навуковец, калекцыянер Анатоль Белы (1939–2011) зазнаваў у 1990 годзе і адкрыў у 1999-м на ўласнай сядзібе ў горадзе Старыя Дарогі прыватны мастацкі музей. У музеі да сённяшніх дзён экспануецца каля 1700 твораў жывапісу, графікі, скульптуры, медальернага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Беларусі. У экспазіцыі прадстаўлены партрэты князёў, палкаводцаў, культурна-асветніцкіх дзеячаў Беларусі, батальёныя каршыні, краеведы, помнікі дойлідства, гарады і замкі Беларусі, гонары і медалі, зробленыя ў гонар знакамітых дзеячаў Бацькаўшчыны. Ёсць там і бюсты Максіма Багдановіча і яго бацькі Адама Багдановіча. Анатоль Белы пры жыцці выдаў серыю паштовак, на якіх адлюстраваны вялікія беларусы ХХ стагоддзя. Адна з паштовак прысвечана Адаму і Максіму Багдановічам: на адным баку — бюсты Максіма і Адама Багдановічаў, на адваротным — верш Яўгена Гучка “Парыж — Старыя Дарогі” з радкамі: “Адам і Максім Багдановічы паўсталі таксама ў метале надочы...”.

Маладзечанская цэнтральная раённая бібліятэка імя Максіма Багдановіча да яго 115-годдзя выпусціла калярную паштоўку, прысвечаную паэту і Ракуцёўшчыне. Летам на ўскраіне Ракуцёўшчыны ў 1911 годзе гаспаўваў Максім. “Страница лепшая ў штодзённым жыцці!” — так назваў паэт гэты час. Там ён напісаў два цыклы вершаў — “Старая Беларусь” і “Места” (усяго 17 вершаў) — і дзве паэмы: “У вёсцы” і “Вераніка”.

Музефікацыя ракуцёўшчынскіх месцаў пачалася ў 1970-х гадах. А ў 1977 годзе ў вёсцы Ракуцёўшчына на ўспамін аб знаходжанні там паэта пастаўлены два помнікі-валуны: адзін як вечная свечка памяці, на другім выбіты радкі з “Санета” Максіма Багдановіча. У 1981 годзе ў вёсцы каля помніка беларускімі літаратарамі пасаджаны мемарыяльны “Максімаў сад”.

У 1994 годзе там быў створаны філіял музея Максіма Багдановіча “Фальварак Ракуцёўшчына”, які ўключае сядзібу Лычкоўскіх (домік арандатара, фальваркавая хата, гаспадарчыя пабудовы), тэрыторыю вакол сядзібы, Максімаву крыніцу. Штогод тут адбываецца свята паэзіі і песні “Ракуцёўскае лета”, прысвечанае памяці Максіма Багдановіча.

Маладзечанскія краязнаўцы Міхась Казлоўскі і Барыс Брацук да 120-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча ў Маладзечне выпусцілі сваю чорна-белую паштоўку з партрэтам Максіма Багдановіча.

Сяргей ЧЫГРЫН
Паштоўкі з калекцыі аўтара

МУЗЕИ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 397 01 63
(экскурсійнае бюро)

Пастаянныя экспазіцыі:

- Старажытнабеларускага мастацтва;
- Мастацтва Беларусі XIX ст.;
- Мастацтва Беларусі XX ст.;
- Рускае мастацтва XVIII — XX ст.;
- Мастацтва Еўропы XVI — XX ст.;
- Мастацтва краін Усходу XIV — XX ст.;
- 50 шэдэўраў.

Выставы:

- Выставачны праект **"Перадзвіжнікі. Рэалізм. Асвета. Бізнес"**.
- **Лекторы.** 18 снежня а 14-й гадзіне "Лешыя людзі рускай нацыі", або "Партрэтная галерэя Паўла Трацякава".

■ Выстава **"Аркадзь Астаповіч. Да 125-годдзя з дня нараджэння"**. Да 19 снежня.

■ Канцэрт хору "Паліфоніка" 16 снежня (чацвер) а 19-й гадзіне.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАў. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 358 88 78

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенцыя Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

Выстава:

- **Культура і мастацтва першай паловы XIX ст.**
- Выстава **"Архітэктура і пейзаж"**. Да 14 студзеня 2022 г.
- Выстава аўтарскай льялькі Ірыны Пракоф'евай **"Увасабленне"**. Да 15 студзеня 2022 г.
- Тэматычныя праграмы для дзяцей і дарослых. Кожная субота кастрычніка 11:00, 13:00, 15:00, 16:30
- Спектакль тэатра ценяў **"Сядзібны прывід"**. Кожную суботу а 12-й і 16-й гадзінах.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Беларускае золата"** да 14 студзеня 2022 г.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАў РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3.
Тэл.: 399-09-78

Час працы: серада-нядзеля з 12:00 да 20:00

- Выставачны праект "Тату ў мастацтва. Мастацтва ў тату".

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47.
Тэл.: 242-78-14

Час працы: аўторак-нядзеля з 12:00 да 20:00

- Выстава "Рафаэль. Эпоха Рэнесансу".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66.
Музей працуе: аўторак, серада, пятніца, субота, нядзеля — з 10.00 да 18.00 (касы да 17.30), чацвер — з 12.00 да 20.00 (касы да 19.30), панядзелак — выхадны.
Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая экспазіцыя **"Бітва за Маскву. Неўміручасць подзвігу"**.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ўСТАНОВА "НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19
тэл.: +375177020602, 20660, +375295518051, +375291903149
Палацавы ансамбль:

- Пастаянная экспазіцыя.
- Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальны цырымоніал нясвіжскага двара"** — у складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Виртуальная выстава "Нясвіж — здабытак сусветнай культуры".
- Выстава **"Добрыя весткі. Паштовая карэспандэнцыя XX ст."** 3 1 снежня 2021 г. па 28 лютага 2022 г. у Малой выставачнай зале Палацавага ансамбля.
- Майстар-клас **"Навагодняе ўпрыгожванне"**. Дадатковая інфармацыя і браніраванне па тэлефонах: +375 1770 2 39 55, +375 1770 2 21 47.

Ратуша:

- Нясвіж, вул. Савецкая, 3
- Пастаянная экспазіцыя.
- **Слуцкая брама:** Падрабязную інфармацыю можна даведацца па тэлефонах (+3751770) 20602, (+3751770) 20660 альбо на сайце niasvizh.by.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Тэатрылізаваная экскурсія **"Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі"**.

■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі **"У госці да Пяне Каханку"**.

- Тэматычная экскурсія з элементамі квэста для дваіх **"Інтрыгі Купідона"**.
- Музейныя камунікатыўныя праграмы: **"Табе, нашчадак, у добры дар..."**, **"Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак"**, **"Капрызы моды ракака"**.
- Дзіцячая тэатрылізаваная экскурсія **"Чароўная гісторыя ў Мірскім замку"**.
- Правадзненне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вясельля.
- Музейная фоталапоўка.
- Квэст **"Таямніца двух куфраў"**.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны **"Белдрук"**

Падземны пераход

ст.м. "Пятроўшчына".

Падземны пераход

ст.м. "Плошча Перамогі".

Проспект Незалежнасці, 44.

Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі **"Белдрук"**

ст.м. "Няміга",

вул. М. Багдановіча.

Проспект Пераможцаў, 5.

Вуліца Рабкораўская, 17.

Проспект Незалежнасці, 68, В.

Вуліца Лабанка, 2.

Тэлефон для даведак па наяўнасці газеты ў кіёсках **"Белдрук"** — (017) 2764542 (з 9.00 да 17.30)

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура"

звяртайцеся па тэлефоне

+ 375 17 286 07 97

і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41

альбо пішыце на электронны адрас

kultura@tut.by!

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

- 14, 15 — **"Самсон і Даліла"** (опера ў 3-х дзеях) Каміль Сэн-Санс. XI Мінскі міжнародны Калядны оперны форум. Дырыжор — Алег Лясун. Пачатак у 19.00.
- 16 — **Канцэрт "А.М.А.D.I.S. Brass запрашае..."**. Пачатак у 19.30.
- 17 — **Сольны канцэрт Кацярыны Семянчук**. Пачатак у 19.00.
- 18 — **"Фауст"** (опера ў 3-х дзеях) Шарль Гуно. У партыі Валянціна — Уладзіслаў Суліміскі (Марыінскі тэатр). Дырыжор — Андрэй Іваню. Пачатак у 19.00.

Падпіска-2022

"Мастацтва" запрашае

Часопіс "Мастацтва" — адзіны ў краіне штомесячнік, прысвечаны практычна ўсім відам і жанрам сучаснага і даўняга мастацтва. Утвораны амаль 40 гадоў таму, ён ні на месяц не спыняў свае спатканні з аматарамі прыгожага. Колькасць выданных нумароў паціху набліжаецца да 500, а сваё 40-годдзе з дня выхаду з друку першага нумара ішч пад назвай "Мастацтва Беларусі" выданне плануе адзначыць на самым пачатку вясны 2023 года.

Ініцыятарам заснавання часопіса быў вядомы этнограф Міхась Раманюк, які здолеў ад пачатку сабраць у рэдакцыі дасведчаных спецыялістаў у розных галінах мастацтва. З часам склад рэдакцыі абнаўляўся, у ім з'яўляліся больш маладыя, але не менш таленавітыя журналісты. Мяняўся і змест выдання. Цяпер "Мастацтва" пашырыла тэматычны дыяпазон і друкуе шмат матэрыялаў пра палдзі ў мастацкім жыцці з межамі краіны, тым самым упісваючы Беларусь у кантэкст агульнасусветных тэндэнцый.

"Мастацтва" адлае свае старонкі пад публікацыі, у якіх асвятляюцца падзеі ў такіх галінах, як выяўленчае мастацтва, музыка, харэаграфія, тэатр, кіно, архітэктура, дызайн. Жанр такіх публікацый шырокі і разнастайны. Гэта рэцэнзіі на выставы і спектаклі, агляды выстаў і фестываляў, інтэрв'ю і гутаркі як з вядомымі дзеячамі айчыннага і замежнага мастацтва, так і з тымі творцамі, чый шлях толькі пачынаецца, але яны маюць на ўласным рахунку такія дасягненні, якія былі ўжо заўважаны як спецыялістамі, так і шырокай грамадскасцю. Істотную частку публікацый займаюць артыкулы гістарычнага характару, прысвечаныя ў асноўным выяўленчаму мастацтву, тэатру, кіно, музыцы. Штогод рэдакцыя імкнецца ўвядзіць новыя арыгінальныя рубрыкі, якія ў той ці іншай ступені маюць дачыненне да свету мастацтва.

У практыку рэдакцыі ў апошнія гады ўвайшла падрыхтоўка спецыялізаваных нумароў, прысвечаных мастацтву краін — суседкаў Беларусі, установам культуры, значным гістарычным юбілеям. Так, быў падрыхтаваны нумар да юбілею Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі, пры падтрымцы мабільнага апэратара А1 свет убацьку нумар у гонар 100-годдзя авангарднага мастацкага аб'яднання УНОВИС у Віцебску. Пры гэтым неабходна адзначыць, што большасць публікацый з'яўляюцца эксклюзіўнымі, асвятляючы падзеі, якія часцей за ўсё застаюцца па-за ўвагай іншых СМІ. У гэтым — адзін з моцных пунктаў рэдакцыйнай палітыкі: вядома з ліку значных, гучных падзей не павінна застацца неадзначанай. І таму пра гэта часам немагчыма нідзі прачытаць, як на старонках гэтага штомесячніка.

Сёння рэдакцыя часопіса згрупавала пры сабе няхай і невялікае, але праверанае і аддаанае кола аўтараў, здольных выказацца на тую ці іншую тэму. Публікацыі асвятляюць падзеі не толькі ў сталіцы. "Мастацтва" мае пастаянныя аўтараў у абласных і іншых буйных гарадах краіны, усюды, дзе віруе мастацкае жыццё і адбываюцца цікавыя мерапрыемствы і паказы. У гэтых мясцовасцях таксама маюцца і галерэі, і музеі, і тэатральныя трупы, працуюць арыгінальныя артысты, паўстаюць шматлікія мастацкія творы.

Неабходна адзначыць і знешні выгляд выдання. Мастацкі рэдактар часопіса — адзін з вядучых мастакоў-акварэлістаў Беларусі Вячаслаў Паўлавец, які мае вялікі досвед у тым ліку у афармленні кніжных і перыядычных выданняў. Вось чаму "Мастацтва" шмат увагі надае ілюстрацыям. Дастаткова сказаць, што ў кожным чарговым нумары змяшчаецца пад 100 фотаздымкаў, якія ўпоравен з тэкстамі таксама здольныя шмат расказаць чытачам. "Мастацтва" не было б сапраўдным ілюстраваным часопісам, калі б не імкнулася ствараць раўнавагу і адзінае цэлае з напісаным і адзнятым.

Імкнучыся не адставаць ад павеваў часу, "Мастацтва" актыўна падтрымлівае сваю старонку ў "Фэйсбуку", аналізуючы там у першую чаргу падрыхтоўку новых нумароў і выхад з друку чарговага.

І калі вы хочаце быць у курсе актуальных падзей у беларускім мастацтве, даведвацца пра тое, што значнага адбываецца за мяжой, вам варта аформіць падпіску на часопіс "Мастацтва" на 2022 год.

Падпісныя індэксы: 74958, 749582.